

Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы //////////////////////////////////
//////////////////////////////// Республиканский научно-методический журнал

Жанғалиева Дана Асқарқызы
БҚО, Сырым ауданы, Жосалы ауылы
А. Жұмағалиев атындағы мектеп - балабақша - бөбекжай кешені
Кәсіби бағдар педагогі

Басылымның кезеңділігі – ай сайын шығады

КУӘЛІК есепке кою, қайта есепке кою туралы
KZ34VPY00055580

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму
министрлігі Ақпарат комитетінде берілген

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТЫ:

білім беру саласындағы оқу-әдістемелік,
ғылыми-тәжірибелік, ақпараттық-сараптамалық,
педагогикалық инновациялық тәжірибелерді тарату
бойынша материалдар жариялау

РЕДАКЦИЯ АЛКАСЫ:

Айткалиева Г.Е. - бас редактор
Ақбулатов А.А. - философия докторы(phD)
Мутиев З.Ж. – философия ғылымдарының кандидаты,
доцент
Ергалиева Г.А. - педагогика ғылымының кандидаты
Кушеккалиев А.Н. - физико-математика, ғылымдарының
кандидаты, доцент
Сдикова Г.Ж. - химия ғылымдарының кандидаты
Галимов М.А. - география ғылымдарының кандидаты
Серикова Л.С.- тарих ғылымдарының кандидаты
Айткалиева А.М. - педагог-басшы
Суетова А.Т. - педагог-шебер
Абугалиева А.А. - әдіскер
Казиханова Э.Б. – педагог-шебер, «Үздік педагог»
атағының иесі
Сагидуллина А.М. – педагог-зерттеуші, «Үздік педагог»
атағының иесі
Боранбаева Ж.М.- педагогика ғылымдарының магистрі
Турсаева А.Б.- педагогика ғылымдарының магистрі
Аманғалиева Г.Т. - редактор орынбасары
Сарсенғалиева Ә.Т. - редактор-түзетуші
Елтаева А.М. - редактор/жауапты хатшы
Сапиева Г.С. - техникалық редактор

*Материалдардың анықтығына авторлар жауапты
болады. Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.*

Периодичность издания – ежемесячно

СВИДЕТЕЛЬСТВО о постановке на учет, переручете
KZ34VPY00055580

Выдано Комитетом информации Министерства
информации и общественного развития Республики
Казахстан

ТЕМАТИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ:

публикация материалов по распространению
учебно-методического, научно-практического,
информационно-аналитического, педагогического
инновационного опыта в области образования

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Айткалиева Г.Е. - главный редактор
Ақбулатов А.А. - доктор философии(phD)
Мутиев З.Ж. – кандидат филологических наук, доцент
Ергалиева Г.А. - кандидат педагогических наук
Кушеккалиев А.Н. - кандидат физико-математических
наук, доцент
Сдикова Г.Ж. - кандидат химических наук
Галимов М.А. - кандидат географических наук
Серикова Л.С.- кандидат исторических наук
Айткалиева А.М. - педагог-лидер
Суетова А.Т. - педагог-мастер
Абугалиева А.А. - методист
Казиханова Э.Б. – педагог-мастер, обладатель звания
«Лучший педагог»
Сагидуллина А.М. – педагог-исследователь, обладатель
звания «Лучший педагог»
Боранбаева Ж.М.- магистр педагогических наук
Турсаева А.Б.- магистр педагогических наук
Аманғалиева Г.Т. - заместитель редактора
Сарсенғалиева Ә.Т. - редактор-корректор
Елтаева А.М. - редактор/ответственный секретарь
Сапиева Г.С. - технический редактор

*Ответственность за достоверность материалов несут
авторы. Редакция оставляет за собой право отклонять
материалы.*

«USTAZALEMI» Республикалық ғылыми-әдістемелік журналы
Республиканский научно-методический журнал «USTAZALEMI»

Ақпан – Февраль №2(1)-2026

Теруге 02.02.2026ж. берілді. Басуға 04.02.2026ж. қол қойылды.

Мазмұны/Содержание

Утебаева В.Р. «Формирование эмоциональной выразительности у детей в процессе обучения народному танцу».....	1
Мамедова А.Г. «Влияние игр на учебно-воспитательный процесс младших школьников».....	3
Долгицкая Т.В. «Квест- игра как инновационная технология всестороннего развития ребенка 3- 5 лет».....	5
Айдарбекова Р.К. «Методические рекомендации по решению расчетных задач по химии в общеобразовательной школе».....	9
Якубов А.Т. «Қазақстан тарихын оқытудың заманауи әдістері: цифрлық технологияның рөлі».	11
Алимкулов Е.М. «Жаңа форматтағы ұлттық ойындар».....	15
Саткараев Б.Д. «Баскетбол».....	18
Сембаева А.С. «Информатикадағы жасанды интеллект».....	20
Наширова Ф.Қ. «Білім беру жүйесіндегі оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі».....	23
Рәшова М.Т. «Табиғат ресурстары және оларды қорғау».....	25
Горбенко А.С. «Сборник формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом».....	28
Джасканова А.А. «Развитие устной и письменной речи на уроках русского языка».....	31
Унру С.Н. «Результаты внедрения курса «Математика в играх и задачах» во 2 классе: развитие функциональной грамотности и мотивации учащихся».....	33
Рангно А.Н. «Интеллект – карта как инструмент системного мышления и визуализации связей».....	37

Бас редакторы: Айткалиева Гульмира Ержановна

ЖУРНАЛ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АҚПАРАТ ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯ
МИНИСТРЛІГІ БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
БАҚЫЛАУ КОМИТЕТІ №KZ34VPY00055580 КУӘЛІГІ БЕРІЛДІ.

Айына 1 рет қазақ және орыс тілінде шығады. Таралымы 1000 дана.

Журнал «USTAZALEMI» баспаханасында басылды

ФОРМИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ У ДЕТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ НАРОДНОМУ ТАНЦУ

Утебаева Кунсулу Валерьевна
ВКО, Глубоковский район, село Алтайский
КГКП «Детская музыкальная школа п.Алтайский»
Преподаватель класса хореографии

Аннотация Статья посвящена проблеме формирования эмоциональной выразительности у детей в процессе обучения народному танцу. Рассматриваются психолого – педагогические предпосылки развития эмоциональной сферы ребенка, специфика выразительных средств народной хореографии и методы педагогического воздействия, направленные на развитие эмоциональной подачи. Обосновывается положение о том, что народный танец, обладая ярко выраженной образной и содержательной основой, является эффективным средством развития эмоциональности в детском возрасте. Делается вывод о необходимости интеграции технической, образной и эмоциональной составляющих в процессе обучения.

Ключевые слова: народный танец, детская хореография, эмоциональная выразительность. Художественный образ, педагогика искусства, национальная культура.

Введение

В условиях современного хореографического образования возрастает значимость формирования не только технической подготовленности к художественно- эмоциональному самовыражению. Особенно актуальной данная проблема становится в детской хореографии, где эмоциональная выразительность выступает важным показателем художественного развития личности ребенка.

Практика показывает, что в процессе обучения танцу у детей нередко наблюдается разрыв между освоением двигательного материала и его эмоционально - образным наполнением. В результате танец утрачивает художественную целостность и воспринимается как механическое воспроизведение движений. В этой связи особый интерес представляет

народный танец, который исторически формировался как форма коллективного эмоционального переживания и отражения жизненного уклада народа.

Целью настоящей статьи является анализ педагогических условий и методов формирования эмоциональной выразительности у детей в процессе обучения народному танцу.

Теоретические основы эмоциональной выразительности в хореографическом искусстве. Эмоциональная выразительность в танце рассматривается, как способность исполнителя передавать внутреннее эмоциональное состояние и художественный образ средствами пластического движения. В структуре хореографического образа эмоция выполняет смыслообразующую функцию, связывая музыкальный материал, движение и исполнительскую интерпретацию. Народный танец отличается высокой степенью образной насыщенности. Его выразительные средства формировались в тесной связи с бытом, трудовой деятельностью, обрядами и традициями народа. В отличие от академических форм танца, народная хореография опирается на естественные, жизненно оправданные движения, что делает ее особенно доступной для детского восприятия.

Таким образом, народный танец изначально ориентирован на эмоциональное содержание, а в нем выступает не вторичным элементом, а основой художественного образа

Психолого – педагогические особенности эмоционального развития детей.

Эмоциональное развитие ребенка характеризуется высокой динамичностью и зависимостью от условий воспитания и обучения. В младшем и среднем школьном возрасте эмоциональная сфера тесно связана с двигательной активностью и образным мышлением. Ребенок легче воспринимает и воспроизводит эмоциональные состояния через движение. жест и мимику, чем через вербальное описание.

В процессе обучения танцу важно учитывать индивидуальные особенности детей, такие как темперамент. уровень эмоциональной открытости и степень уверенности в себе. Авторитарный стиль преподавания и ориентация исключительно на техническую точность могут привести к эмоциональной зажатости и снижению выразительности исполнения. Народный танец основанный на

игровых, сюжетных и коллективных формах, создает благоприятные условия для сохранения и развития природной эмоциональности ребенка.

Специфика эмоциональной выразительности в народном танце. Эмоциональная выразительность в народном танце проявляется через органичное единство движений и характера образа. В народной хореографии характерны жизненность, естественность и правдивость исполнения. Эмоция в данном случае не изображается внешне, а проживается исполнителем.

К основным средствам эмоциональной выразительности народного танца относятся: 1) ритмическая организация движений; 2) национально обусловленные позы и жесты; 3) выразительная работа корпуса и рук; 4) мимика, отражающая характер образа; 5) взаимодействие исполнителей в коллективе. Для детского исполнения особое значение имеет осознание эмоционального смысла танца, связанного с его культурным и историческим контекстом.

Методы формирования эмоциональной выразительности у детей в процессе обучения народному танцу.

Образно – сюжетный подход. Использование сюжетов, отражающих народный быт, традиции и обряды. Способствует формированию эмоционального отношения к танцу. Пояснение происхождения танца и его образного содержания помогает ребенку осознать смысл выполняемых движений.

Образно- ассоциативный метод – это использование образов природы, сказочных персонажей, животных помогает ребенку легче войти в эмоциональное состояние. Например, предложение «станцевать легкий ветер» или «гордого беркута» активизирует воображение и способствует естественному выражению эмоций.

Музыкально - эмоциональное восприятие. это работа с музыкальным материалом должна начинаться с прослушивания и обсуждения характера музыки. Вопросы педагога («Какая это музыка?», «Какое настроение она передает?») формируют у ребенка способность осознавать эмоциональное содержание произведения.

Импровизация в рамках стилистики народного танца позволяет ребенку свободно выражать эмоции, сохраняя при этом характерные особенности движений. Данный метод способствует развитию индивидуальности и эмоциональной смелости.

Работа с мимикой и жестом. Эмоциональная подача невозможна без выразительной мимики и осознанных жестов. Специальные упражнения перед зеркалом, этюды на выражение эмоций (радость, грусть, удивление) помогают ребенку лучше контролировать и осознавать свои выражения.

Коллективные формы работы. Исполнение народного танца в группе развивает чувство эмоционального единства и способствует формированию коммуникативных навыков. Коллективное взаимодействие усиливает эмоциональное воздействие танца.

Эффективность формирования эмоциональной выразительности у детей зависит от ряда педагогических условий: 1) создание эмоционально благоприятной и психологически комфортной среды; 2) создание технической и образно – эмоциональной подготовки; 3) учета возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся; 4) личной эмоциональной включенности педагога в учебный процесс.

Педагог народного танца выступает не только как носитель техники, но и как проводник культурных и эмоциональных ценностей народного искусства.

Заключение.

Формирование эмоциональной выразительности у детей в процессе обучения народному танцу является важной задачей современной хореографической педагогики. Народный танец, обладая богатым эмоционально- образным потенциалом, способствует гармоничному развитию личности ребенка и формированию его художественного мышления.

Результаты анализа позволяют сделать вывод о том, что целенаправленное педагогическое воздействие, основанное на интеграции техники, образа и эмоции, обеспечивает более высокий уровень выразительности детского исполнения и способствует сохранению национальных культурных традиций.

Список литературы:

1. Костровицкая В.С. Народно –сценический танец и методика его преподавания. - М.: Просвещение, 2015.

2. Ваганова А.Я. Основы классического танца. – СПб.: Лань, 2018.
3. Бочкарёва Н.И. Педагогика хореографического искусства. – М.: Искусство, 2016.
4. Лифарь С.М. Теория и практика танца. – М.: ГИТИС, 2017.
5. Психология искусства / под ред. Л. С. Выготского. – М.: Юрайт, 2020.

ВЛИЯНИЕ ИГР НА УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Мамедова Азада Губадиновна
Город Актобе
Shanyraq School
Учитель начальных классов

"Помните, что ребенок приобретает знания посредством игр и воображения."

Бретт Дорис

В настоящее время игра остаётся одним из любимых, занимательных способов проведения времени современных детей. В отечественной психологии и педагогике игра рассматривается как деятельность, имеющая большое значение для развития ребенка дошкольника: в игровом процессе происходит ориентация в отношениях между людьми, овладение первоначальными навыками трудовых действий в коллективе.

Согласно современным психолого-педагогическим исследованиям сюжетная игровая деятельность не возникает у ребенка спонтанно, а передается теми людьми, которые уже умеют играть.

Рассмотрим понятие игры с психологической точки зрения: А. Н. Леонтьев считал, что игра — это некая ступень, с помощью которой у ребёнка развиваются психические процессы, готовящие детей к новой форме развития. К. Гроос утверждал, что игра — это упражнение в воспроизведении жизни взрослых людей. Анализируя вышеперечисленные мнения, хочется обратиться к играм современных детей и определить уровень влияния игровой занятости на учебно-воспитательный процесс.

Несмотря на то, что игра — ведущий вид деятельности, характерный для дошкольного возраста, это занятие остаётся приоритетным и для младших школьников. В большинстве случаев дети глубоко увлечены игрой, часто подражают главным героям, а также переносят фантастические события в реальную жизнь. По итогам наблюдения за учащимися одной возрастной группы и сопоставления игр, которыми они увлекаются, были сделан вывод о возможности деления игр по влиянию на учебно-воспитательный процесс младших школьников на три группы: развивающие, мотивирующие.

Развивающие игры. К ним относятся игры для 1–2 игроков, это: шахматы, шашки, лото, компьютерные задачи на нахождение сходств, отличий, выходов из лабиринта и т. д. Вышеперечисленные игры развивают у учащихся логическое мышление, коммуникативные навыки, память, дух соперничества. Несмотря на то, что дети пребывают в состоянии игры, постоянно активизируется умственная деятельность. Наблюдения показывают, что если учащиеся с детства приучены к развивающим играм, им легче работать в команде, они быстрее воспринимают инструкции, умеют положительно взаимодействовать друг с другом.

Развивающие игры часто применяются в образовательном процессе педагогами. Заимствованные герои упрощают понимание нового материала школьникам, а для слабых учащихся делают предметные темы более занимательными, интересными.

Мотивирующие игры. Общей целью этих игр является создание, собирание, строительство, другими словами, они имеют созидательный характер. К мотивирующим играм можно отнести: «Монополию», «Ледниковый период», «Смурфики», «Minecraft» и т. д.

Дети, увлеченные вышеперечисленным, получают информацию об этапах создания городов, бизнеса, огорода и т. п. На примере игры ребенку демонстрируется то, как важно иметь терпение, выдержку, что достижение цели возможно только при использовании труда. Дети, предпочитающие вышеперечисленные занятия в коллективе являются своего рода «предводителями», инициаторами создания чего-либо: снежной крепости, лего-городка, сказки и т. д.

Мотивирующие игры становятся одним из факторов влияющих не только на развитие деятельности учащихся в положительном направлении, но и на сплочение коллектива на пути к общей цели.

Дезорганизуяющие игры. К этому виду относятся игры с военной тематикой, с участием неземных разрушающих объектов, чаще созданные для старшего возраста. Например, знаменитый «Call of duty», «Трансформеры: битва за Кибертрон», «World of tanks».

По перечисленным названиям можно без затруднений определить объединяющую тему: борьба, убийства, насилие, оружие и т. д. Одним из отрицательных факторов вышеуказанных игр, является перенесение детей фантастических событий в реальную жизнь. В процессе учебно-воспитательной деятельности ребята воображают игровые события: делятся на группы, чтобы «убить» друг друга, «захватить в плен», отнять «оружие». Даже на уроке школьник может изображать себя с «пистолетом», стреляющим по всему классу, представлять, что вокруг враги.

Стоит отметить, что эмоциональная сфера школьников, увлеченных дезорганизуяющими играми, отличается нервозностью, агрессией, а также излишней двигательной активностью и иногда проявлением аутичности. Чаще всего таких детей становится сложно заинтересовать учебным материалом и коллективными делами. Как отмечалось ранее, основная часть дезорганизуяющих игр создана для аудитории старшего возраста. Из этого вытекает следующий вывод: перед родителями и педагогами стоит задача не только оградить младших школьников от игровых занятий не соответствующих возрасту, но и аргументировано объяснить, почему стоит выбрать другую игру.

Важно понимать, что категоричный запрет будет ошибочным, так как недоступное становится более заманчивым, интересным. Выходом может служить ситуация выбора, при которой предлагается выделить одну игру из двух предложенных. Значимую роль в игровой ориентации ребенка может сыграть педагог.

В руках учителя возможность использовать и направлять игровую потребность в целях решения определенных образовательных задач. Открывая новые игровые, познавательные пространства, демонстрируя школьникам, что любая деятельность (в том числе игровая) должна улучшать только положительные навыки, педагог воздействует на все стороны развития личности ребенка: на чувства, на сознание, на волю и поведение в целом.

Основываясь на определениях «игры», а также проведенных наблюдениях, можно сделать следующие выводы

- игра социальна не только по происхождению, но и по содержанию;
- игровые сюжеты могут обуславливать бытовые условия жизни ребенка;
- и на этапе младшего школьного возраста очень важно помнить о том, что ведущая деятельность у учащегося начального звена — это обучение и именно ему должна посвящаться основная часть времени (занятость в игре в младшем школьном возрасте переходит на второстепенный уровень).

Игру традиционно связывают с детством, тем не менее она сопровождает ребенка с начала и до конца школьной скамьи. Значение игровых процессов велико, потому что наряду с умственным развитием осуществляется физическое, эстетическое, нравственное. Но, как и любая деятельность, время игры должно регулироваться и контролироваться со стороны взрослого.

Литература:

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. — СПб.: Союз, 1997.
2. Леонтьев Л. А. Деятельность. Сознание. Личность - М.: Политиздат, 1975 год.
3. Люблинская А. А. Детская психология - Издательство: Просвещение. 1971год
4. Теории игры [Электронный ресурс]. — URL: <http://murzim.ru/nauka/psihologija/voznrastnaja-psihologija/27104-teorii-igry-kgroos-fboyntendayk-problemy-detskoy-igry-v-teoriyah-vshterna-3freyda-zhpiazhe-kkoffki-klevina-ls-vygotskogo.html>
5. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. — М.: Педагогика, 1989.
6. Ушинский, К. Д. Три элемента школы — Санкт-Петербург Издательство "Лань", 2013.

КВЕСТ- ИГРА КАК ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ВСЕСТОРОННЕГО РАЗВИТИЯ РЕБЕНКА 3- 5 ЛЕТ

Долгицкая Татьяна Валерьевна
Город Усть-Каменогорск
КГКП «Детский сад №96» отдела образования
по городу Усть-Каменогорску УО ВКО
Воспитатель

Проблемы совершенствования системы образования, ее модернизации в ответ на вызовы внешней среды обозначены в большинстве нормативно – правовых документах в области образования, в т.ч. дошкольного обучения и воспитания, но особое значение приобретает документ «Модель развития дошкольного воспитания и обучения (2021)», которая ориентирована на потребности ребенка – потребность в игре, движении, выборе, чувстве контроля над своей жизнью, занятиях полезной деятельностью, близких теплых отношениях, общении, создании нового, изучении, экспериментах, познавательной активности.

Эти задачи отражены в Рабочей программе «Квест – игра как инновационная технология повышения эффективности образовательного процесса для детей 3-5 лет».

Практический материал систематизирован и доступен с учетом возрастного развития детей.

От других видов методической продукции Программа отличаются тем, что содержит материал, выработанный на основе положительного педагогического опыта по использованию квест – игры как педагогической технологии, объединяющей все виды детской деятельности в организации образовательного процесса для детей дошкольного возраста.

Рабочая авторская программа является практико- ориентированной и предназначена для воспитателей, педагогов – специалистов, работающих с детьми дошкольного возраста.

Сущность и новизна рабочей программы характеризуется тем, что является командной игрой, в которой участники решают определённые задачи и действуют по заранее определённому педагогом сюжету для достижения цели. Основная инновация заключается в том, что квест – игра осуществляется поэтапно - после каждого правильно выполненного задания дети получают подсказку, необходимую для выполнения следующих заданий, это способствует повышению двигательной активности дошкольников, мотивации к познанию окружающего мира и его исследованию.

Программа имеет **отличительные особенности**:

1. В процессе квест-игры реализуются в разных видах детской деятельности все задачи образовательного процесса:

- обучающие – вовлечение каждого ребенка в активный творческий процесс;
- развивающие– развитие интереса, творческих способностей, воображения дошкольников, поисковой активности, стремления к новизне;
- воспитательные — воспитание толерантности, личной ответственности за выполнение работы.

2. Педагоги уходят от классической формы проведения обучения и организации воспитательных мероприятий, погружаясь в освоение игровых инновационных технологий.

3. Родители становятся активными участниками образовательного процесса в детском саду, укрепляются и формируются доверительные взаимоотношения детский сад — семья.

Актуальность и оригинальность Рабочей авторской программы «Квест – игра как инновационная технология всестороннего развития детей 3-5 лет» характеризуется следующими особенностями:

1. **Объединение различных видов деятельности.** Квест-игра объединяет двигательную, познавательно-исследовательскую, продуктивную, коммуникативную и музыкально-художественную деятельности.

2. **Интеграция образовательных направлений.** Квесты естественным образом осуществляют интеграцию базового программного материала из разных разделов, комбинируют разные виды детской деятельности и формы работы с детьми.

3. **Объединение всех участников образовательного процесса.** Квесты позволяют объединить детей, родителей воспитанников, воспитателей и педагогов-специалистов в решении образовательных задач в игровой сюжетной и занимательной форме.

Целенаправленная мотивация интеллектуальной и эмоциональной активности ребёнка. В ходе игры закрепляются существующие и усваиваются новые знания, развиваются логика, творческие способности, мышление, повышается мотивация к учению.

Программа прошла апробацию на базе КГКП «Детский сад №96» г. Усть-Каменогорска и ориентирована на детей дошкольного возраста 3-5 лет.

Квест-игра — это игровой маршрут, построенный по принципу поиска решений, выполнения задач и продвижения от этапа к этапу. Квест-игра — это игровой формат, в котором участники должны выполнить цепочку заданий, головоломок или испытаний, чтобы достичь цели: выбраться из локации, найти «клад», раскрыть сюжетную тайну и т. д. Квест-игра в детском саду — это игровое занятие для детей, где они выполняют простые задания и проходят этапы, чтобы прийти к общей цели: найти спрятанный «клад», помочь сказочному персонажу, выполнить миссию. Это один из самых увлекательных и развивающих форматов занятий для дошкольников.

Ключевые особенности рабочей программы:

- наличие сюжета или загадки, которую нужно раскрыть;
- последовательность этапов-станций;
- система заданий, требующих активного участия детей;
- наличие конечной цели и результата;
- высокая степень мотивации, эмоциональности и вовлечённости.

Стратегическая цель программа «Квест-игра- инновационная технология всестороннего развития детей 3-5 лет» - внедрение и системное использование технологии квест-игры в образовательный процесс дошкольной организации как эффективного средства интеграции образовательных областей, направленного на формирование у детей 3–5 лет базовых компетенций, инициативности, самостоятельности и интереса к познавательной деятельности с учётом возрастных и индивидуальных особенностей развития.

Виды квестов, применяемых в дошкольном учреждении

1. Познавательные – знакомство с природой, правилами дорожного движения, профессиями.
2. Приключенческие – путешествие по карте, поиск клада.
3. Тематические – праздники («Осенний квест», «Новогодние приключения»).
4. Спортивные – преодоление полос препятствий, выполнение двигательных заданий.
5. Литературные – по мотивам сказок и произведений.
6. Экологические – помощь героям природы, защита животных.

В своей работе, в квест-играх, мы используем технологии создания увлекательных сюжетов, логических заданий и интерактивной среды: сюжетно-ролевые игры, элементы сказкотерапии (загадки на «ромашке»), дидактические игры (пазлы, лабиринты), мнемотаблицы, «тайники» (поиск ключей в мешочке, шариках), QR код для кодировки подсказок; использование цифровых элементов (планшет или смартфон с «волшебным экраном»), творческие задания (рисование с секретом), а также метод «следов» для навигации, что развивает мышление, внимание и моторику в рамках ГОСО и Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения.

Методы и приемы:

Сюжетная основа: Создание сказочного или приключенческого сценария, вовлекающего детей.

Поисковые задания: «Размотать клубок» (движение по станциям), поиск ключей к замкам, разгадывание загадок, раскодируй подсказку.

Дидактические игры: Использование элементов пазлов, лабиринтов, опытов и экспериментов, схем.

«Секретное письмо»: Задания, где зашифрованное сообщение (восковой мел, свеча) проявляется при раскрашивании.

«Волшебный экран»: Применение проектора и экрана, планшета или ноутбука для показа следующих локаций или подсказок.

Навигационные подсказки: Следы, стрелочки, кьюар -коды, карты-схемы маршрута.

Тактильные задания: Поиск предметов на ощупь в мешочке или емкостях с сыпучими материалами.

Интеграция технологий:

Интерактивность: Сочетание традиционных игровых форм с цифровыми элементами (планшет).

Сказкотерапия и арт-терапия: Использование образов сказок, творческих заданий для эмоционального включения.

Педагогическое руководство: Активное обогащение игровой среды и стимулирование детей к самостоятельному решению задач.

Методика подготовки квест-игры

Подготовка включает несколько этапов:

Этап № 1. Определение цели и задач

Педагог формулирует образовательные, развивающие и воспитательные задачи. Например: закрепить знания о геометрических фигурах, развивать внимание, воспитывать взаимопомощь.

Этап №2. Разработка сюжета

Сюжет должен быть понятным детям, эмоциональным и мотивирующим, например: “Спасение сказочного героя”, “Путешествие по временам года”, “Поиск пропавшего сундука с подарками”

Этап №3. Создание маршрута

Квест состоит из 4–6 станций (для старших дошкольников), каждая — отдельное задание.

Важно продумать: логическую последовательность; удобство перемещения; безопасность.

Этап №4. Подбор заданий

Задания должны соответствовать возрасту и уровню детей.

Примеры: заданий: собрать пазл; разгадать загадку; выполнить двигательное упражнение; найти предмет по описанию; сопоставить картинки; решить простое логическое задание.

Этап №5. Подготовка материалов и реквизита

- подсказка-кьюар и просто подсказки
- карты-маршруты,
- карточки,
- конверты,
- ключи,
- предметы для двигательных игр;
- оформление станций.

Этап №6. Распределение ролей

ведущий (педагог);

персонаж (приглашённый воспитатель или сам педагог);

дети — участники (индивидуально или в командах).

Результаты квест –игр:

1.Расширение поля образовательных и познавательных интересов детей, интеллектуальных и творческих способностей, коммуникативных навыков.

2.Развитие умственной самостоятельности дошкольников.

3.Сформированность способностей осуществлять поиск необходимой информации и использование в жизненных ситуациях.

4.Умение работать в команде.

Для обеспечения целостного, системного и интегрированного образовательного процесса через игровую деятельность (включая квест-игры), каждый педагог - специалист дошкольного учреждения вносит свой вклад в развитие ребёнка, а воспитатель координирует и обеспечивает единство педагогического воздействия. Педагоги – специалисты, основываясь на принципах взаимодействия обсуждают и согласовывают планы и задачи по всем направлениям. Ими учитываются возрастные и индивидуальные особенности детей, единство требований к детям и формирование общих игровых правил, системность и преемственность в развитии, а также интеграция всех направлений в игровой деятельности.

Ключевая роль — роль организатора, координатора и ведущего игровой деятельности отводится воспитателю. Он же формирует сюжет и структуру квест-игры, распределяет роли детей и взрослых, организует игровое пространство (зоны, предметы, атрибуты). обеспечивает эмоциональный настрой

и безопасное взаимодействие детей, ведёт наблюдение и фиксирует достижения детей, координирует работу специалистов в рамках игровой темы.

Взаимодействие с родителями рассматривается как важный компонент реализации квест-игры как инновационной технологии всестороннего развития детей 3–5 лет и направлено на обеспечение единства требований и подходов к воспитанию и развитию ребёнка в условиях дошкольной организации и семьи. Результаты работы с родителями:

- повысился уровня педагогической компетентности родителей;
- активное участие семей в образовательном процессе;
- формирование положительного отношения родителей к инновационным игровым технологиям;
- укрепление партнёрских отношений между педагогами и семьёй;
- создание благоприятных условий для всестороннего развития ребёнка.

Литература:

1. Кириллова, И. А. Квест-игры как современная форма организации детской деятельности в ДОУ // Воспитатель ДОУ. 2019. № 6. — С. 32–36.
2. Жукова, Н. С. Использование квест-метода в работе с дошкольниками // Дошкольная педагогика. — 2021. — № 4. — С. 15–19.
3. 6. Волкова, А. Г. Квест-игра: методика создания и проведения. — СПб.: Детство-Пресс, 2018.
4. Семенова, Н. Л. Квест-технология как средство развития познавательной активности дошкольников // Педагогическое мастерство. 2020. № 3. С.46
5. Михайлова, Е. В. Практика применения квест-игр в дошкольной образовательной организации. — М.: Планета, 2019.
6. Соколова, О. П. Методика организации образовательного квеста в ДОУ // Методист. — 2022. — № 1. — С. 58–63.
7. Шевченко, А. А. Образовательный квест как инновационная технология в дошкольном образовании. — М.: Сфера, 2018.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РЕШЕНИЮ РАСЧЕТНЫХ ЗАДАЧ ПО ХИМИИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Айдарбекова Райхан Капаровна

Павлодарская область, Щербактинский район, с.Алексеевка

КГУ «Алексеевская средняя общеобразовательная школа» отдела образования

Щербактинского района, управления образования Павлодарской области

Учитель химии

Аннотация В статье рассматриваются методические рекомендации по решению расчетных задач по химии в условиях общеобразовательной школы Республики Казахстан. Особое внимание уделяется роли расчетных задач в формировании предметных, метапредметных и личностных компетенций обучающихся в соответствии с обновленным содержанием образования. Раскрыта классификация расчетных задач, их дидактическое значение, а также алгоритмический и компетентностный подходы к обучению решению задач. Обоснована необходимость системного и поэтапного формирования умений решать расчетные задачи у обучающихся 8–9 классов. Представлены методические подходы, направленные на развитие логического мышления, самостоятельности и межпредметных связей при изучении химии. Материал ориентирован на практическое применение в деятельности учителя химии и может быть использован в учебном процессе общеобразовательных школ.

Ключевые слова: расчетные задачи по химии, методические рекомендации, компетентностный подход, алгоритм решения, химическое образование, средняя школа, Республика Казахстан.

Современное школьное химическое образование в Республике Казахстан развивается в условиях обновления содержания обучения, ориентированного на формирование функциональной грамотности, критического мышления и практической направленности знаний. В этом контексте особую значимость приобретает обучение решению расчетных задач по химии, поскольку именно данный вид учебной деятельности позволяет объединить теоретические знания и практические умения, способствует развитию логического мышления и формированию устойчивых предметных компетенций. Несмотря на то что химия традиционно считается одним из сложных школьных предметов, именно через системную работу с расчетными задачами возможно преодоление формального усвоения материала и формирование осознанного отношения обучающихся к изучению химических явлений и закономерностей.

Расчетные задачи по химии являются неотъемлемой частью школьного курса, начиная с 8 класса, когда обучающиеся знакомятся с понятием количества вещества, молярной массой, химическими формулами и уравнениями реакций. На данном этапе закладываются основы количественного подхода к изучению химии, который в дальнейшем развивается и усложняется. Однако практика показывает, что значительная часть обучающихся испытывает трудности при решении расчетных задач, что связано как с недостаточным пониманием теоретического материала, так и с неумением выстроить логический алгоритм решения. В этой связи возрастает роль методических рекомендаций, направленных на поэтапное и системное формирование навыков решения расчетных задач.

Актуальность разработки методических рекомендаций по решению расчетных задач по химии обусловлена также требованиями обновленных учебных программ Республики Казахстан, в которых особое внимание уделяется развитию у обучающихся навыков применения знаний в новых ситуациях, умения работать с информацией, анализировать и интерпретировать данные. Решение расчетных задач способствует формированию этих умений, так как требует от обучающегося анализа условия задачи, выбора оптимального способа решения, применения математических и физических знаний, а также проверки полученного результата.

В методическом аспекте расчетные задачи выступают не только средством контроля и оценки знаний, но и важным инструментом обучения. Грамотно подобранные задачи позволяют учителю организовать проблемное обучение, стимулировать познавательную активность обучающихся, формировать навыки самостоятельной и исследовательской деятельности. При этом особое значение имеет классификация расчетных задач, которая позволяет выстроить обучение от простого к сложному, обеспечивая постепенное усложнение содержания и способов деятельности.

В школьном курсе химии можно выделить несколько основных типов расчетных задач: задачи на вычисление количества вещества, массы и объема; задачи по химическим формулам; задачи по уравнениям химических реакций; задачи на растворы; задачи с использованием газовых законов; комбинированные задачи повышенного уровня сложности. Каждый из этих типов требует формирования специфических умений и навыков, а также применения определенных алгоритмов решения. Методическая ценность заключается в том, чтобы не ограничиваться разрозненным решением отдельных задач, а формировать у обучающихся целостное представление о системе расчетных задач и универсальных подходах к их решению.

Особое место в обучении решению расчетных задач занимает алгоритмический подход. Под алгоритмом решения задачи понимается четкая последовательность действий, направленных на получение правильного результата. Формирование у обучающихся умения следовать алгоритму позволяет снизить уровень тревожности, повысить уверенность в собственных силах и обеспечить устойчивость результатов обучения. Вместе с тем важно подчеркнуть, что алгоритм не должен превращаться в механическое следование шаблону. Задача учителя состоит в том, чтобы обучить школьников осознанно применять алгоритмы, понимать их логику и уметь адаптировать к различным типам задач.

Компетентностный подход, лежащий в основе обновленного содержания образования в Казахстане, предполагает смещение акцента с усвоения готовых знаний на формирование умений применять эти знания в практической деятельности. В контексте обучения химии это означает, что расчетные задачи должны быть максимально приближены к реальным жизненным ситуациям, связанным с экологией, промышленностью, бытом, медициной. Такой подход способствует формированию естественно-научного мировоззрения обучающихся и пониманию значимости химии как науки, играющей важную роль в жизни общества.

При решении расчетных задач по химии активно используются знания из других учебных предметов, прежде всего математики и физики. Это создает благоприятные условия для реализации межпредметных связей и формирования целостной картины мира. Использование алгебраического подхода при решении задач позволяет развивать математическое мышление обучающихся, формировать умение работать с формулами, уравнениями и пропорциями. Важно, чтобы учитель акцентировал внимание обучающихся на этих межпредметных связях, показывая практическую значимость знаний, полученных на других уроках.

Практика преподавания химии в 8–9 классах общеобразовательных школ показывает, что успешность решения расчетных задач во многом зависит от уровня сформированности базовых понятий. Недостаточное понимание таких понятий, как количество вещества, молярная масса, относительная атомная и молекулярная масса, приводит к типичным ошибкам при решении задач. Поэтому важной методической задачей является систематическое повторение и углубление теоретических основ химии, их осмысление через решение разнообразных расчетных задач.

Одним из эффективных методических приемов является поэтапное обучение решению задач: от простых тренировочных упражнений к задачам повышенной сложности и комбинированным заданиям. На начальном этапе целесообразно использовать задачи с четко заданным алгоритмом, постепенно переходя к задачам, требующим самостоятельного выбора способа решения. Такой подход позволяет учитывать индивидуальные особенности обучающихся и обеспечивает дифференциацию обучения.

Важным элементом методических рекомендаций является обучение правильному оформлению решения расчетных задач. Четкая запись условия, обозначение физических величин, использование единиц измерения, последовательное выполнение расчетов и анализ полученного результата способствуют формированию культуры научного мышления. Кроме того, правильное оформление решения облегчает процесс самопроверки и взаимопроверки, что особенно актуально в условиях формативного оценивания.

В условиях обновленного содержания образования особое значение приобретает самостоятельная работа обучающихся. Расчетные задачи предоставляют широкие возможности для организации самостоятельной и индивидуальной деятельности, включая работу с учебником, дополнительными источниками информации, выполнение практико-ориентированных заданий.

Использование разнообразных форм работы, таких как индивидуальные карточки, групповые задания, проектная деятельность, способствует повышению мотивации обучающихся к изучению химии.

Опыт апробации данных методических рекомендаций в практике преподавания химии в 8–9 классах общеобразовательной школы Щербактинского района Павлодарской области показал их эффективность в повышении уровня сформированности умений решать расчетные задачи. Обучающиеся демонстрируют более осознанный подход к решению задач, уверенно применяют алгоритмы, проявляют интерес к предмету и способны решать задачи повышенного уровня сложности.

Таким образом, методические рекомендации по решению расчетных задач по химии являются важным компонентом учебно-методического обеспечения школьного курса химии. Их использование способствует формированию у обучающихся систематических знаний, развитию логического и математического мышления, навыков самостоятельной работы и межпредметных связей. В условиях современной школы Республики Казахстан расчетные задачи по химии выступают не только средством обучения и контроля, но и важным инструментом формирования функциональной грамотности и естественно-научного мировоззрения обучающихся.

Список использованной литературы

1. Министерство образования и науки Республики Казахстан. Обновленные учебные программы по химии для 8–9 классов общеобразовательных школ. – Астана, 2020.
2. Габриелян О.С. Химия. 8–9 классы: учебник для общеобразовательных школ. – М.: Просвещение, 2019.
3. Кузнецова Н.Е. Методика обучения химии в средней школе. – М.: Академия, 2018.
4. Савинков В.И. Расчетные задачи по химии и методы их решения. – М.: БИНОМ, 2017.
5. Скаткин М.Н., Лернер И.Я. Теория и практика обучения в современной школе. – М.: Педагогика, 2016.

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫН ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ: ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ РӨЛІ

Якубов Абдулложон Темурбекович
Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы
"Х. Әлімжан атындағы №12 жалпы білім беретін мектеп" КММ
Тарих пәні мұғалімі

Аннотация Бұл мақалада Қазақстан тарихын оқытудың заманауи әдістері мен цифрлық технологиялардың рөлі қарастырылады. Цифрлық ресурстар, виртуалды экскурсиялар мен музейлер, интерактивті сабақтар, әлеуметтік желілер мен онлайн платформалар, видео-лекциялар мен вебинарлар, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы тарихты оқыту процесін қалай жетілдіруге болатыны көрсетіледі. Цифрлық технологиялар оқушылардың білім деңгейін арттыру, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамыту және тарихқа деген қызығушылықты ояту үшін маңызды құрал болып табылады. Қазақстан тарихын оқытудың заманауи тәсілдері білім сапасын арттыруға және оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етуге мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: Қазақстан тарихы, цифрлық технологиялар, оқыту әдістері, виртуалды экскурсиялар, интерактивті сабақтар, онлайн платформалар, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, видео-лекциялар.

Кіріспе

Қазақстан тарихын оқыту – тек өткен оқиғаларды білу емес, сонымен қатар қазіргі қоғамның негіздерін түсіну және болашақ ұрпаққа тарихи сананы қалыптастыру болып табылады. Білім беру жүйесінің қазіргі кезеңде жаңа талаптар мен технологияларға бейімделуі, оқыту әдістерінің үнемі өзгеріп отыруы қажеттігін туындатады. Әсіресе, цифрлық технологиялардың дамуы білім беру

саласында маңызды өзгерістерге әкелуде. Оқытудың дәстүрлі тәсілдерімен қатар, қазіргі заманда білім беру үдерісін цифрлық құралдар арқылы жетілдіру мүмкіндіктері кеңейіп отыр.

Цифрлық технологиялар Қазақстан тарихын оқытуды неғұрлым қызықты әрі тиімді ету үшін маңызды рөл атқарады. Виртуалды музейлер, интерактивті карталар, онлайн платформалар мен оқу құралдары оқушыларға тарихи деректерді жаңа көзқараспен ұсынуға мүмкіндік береді. Бұл мақалада Қазақстан тарихын оқытудағы заманауи әдістер мен цифрлық технологиялардың ролі қарастырылып, олардың білім беру саласына қосатын үлесі талданады. Цифрлық технологияларды тиімді қолдану оқушылардың тарихи білімін тереңдетуге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және оқу процесін қызықты әрі тартымды етуге көмектеседі.

Қазақстан тарихын оқытуда цифрлық ресурстардың пайдаланылуы қазіргі білім беру жүйесінде маңызды рөл атқарады. Цифрлық ресурстар оқыту процесін жаңартып, оқушыларға тарихты тереңірек және жан-жақты зерттеуге мүмкіндік береді. Интернет-ресурстар мен электронды оқулықтар тек қана дәстүрлі мәтіндер мен тарихи деректерді ұсынумен шектелмей, оқушыларға мультимедиялық құралдар мен интерактивті материалдар арқылы білім алуды жеңілдетеді.

Цифрлық платформалар мен арнайы бағдарламалар оқушыларға Қазақстан тарихындағы маңызды кезеңдер мен тұлғаларды зерттеуде көмектеседі. Мысалы, тарихи оқиғаларды бейнелейтін анимациялар мен видеолар тарихты визуалды түрде қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың тарихи оқиғаларды тереңірек түсінуіне, олардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға ықпал етеді.

Қазақстанның тарихи карталары мен хроникаларын сандық форматта ұсыну оқушыларға географиялық және тарихи ақпаратты нақты әрі түсінікті түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Жергілікті тарихи аймақтарды зерттеуде 3D карталар мен виртуалды экскурсиялар қолдану оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, сандық ресурстар арқылы тарихи деректерді уақыт бойынша сүзгіден өткізіп, зерттеу жүргізу жеңілдейді, себебі олар тек қағаз түрінде ғана емес, әртүрлі цифрлық форматтарда да сақталады.

Бұдан басқа, онлайн платформалар мен веб-сайттар Қазақстан тарихы бойынша оқу курстарын ұсынады, олардың ішінде арнайы зерттеулер мен ғылыми жұмыстарды ұсынатын ресурстар да бар. Оқушылар мен мұғалімдер үшін қолжетімді болған осы ресурстар арқылы терең әрі жүйелі білім алу мүмкіндігі артады. Мысалы, тарихи деректердің сандық мұрағаттары мен электронды кітапханалар арқылы оқушылар өздерінің ізденіс жұмыстарын жүргізіп, нақты деректермен жұмыс істей алады.

Цифрлық ресурстардың көмегімен тарихи тақырыптарды зерттеу уақыт пен кеңістіктен тәуелсіз болады, ал бұл білім беру процесін тиімді әрі жан-жақты етеді.

Цифрлық технологиялар арқылы тарихты оқытуда виртуалды экскурсиялар мен онлайн музейлер үлкен рөл атқарады. Қазіргі кезде еліміздің тарихын зерттеу мақсатында көптеген тарихи ескерткіштер мен музейлердің онлайн көрмелері жасалған. Мұндай ресурстар оқушыларды Қазақстанның тарихи жерлеріне және мәдени мұраларына виртуалды саяхат жасауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушыларды тек теориялық біліммен қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар практикалық тәжірибе алуға да мүмкіндік береді. Виртуалды экскурсиялар арқылы олар тарихи ескерткіштерді жақыннан зерттеп, түрлі мәдени және тарихи контексттерде талқылай алады. Сонымен қатар, онлайн музейлер мен көрмелерге қатысу арқылы оқушылар Қазақстанның мәдени мұрасына деген қызығушылықтарын арттырады, оларды мұражай экспонаттарымен танысып, әртүрлі тарихи кезеңдер мен мәдениетке қатысты ақпаратпен қамтамасыз етеді. Бұл әдіс оқушылардың дүниетанымын кеңейтеді және тарихты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Тарих сабағында платформаларды қолдану барысында оқушылардың қызығушылықтары арта түседі. Солардың бірі **Kahoot!** платформасы. **Kahoot!** — бұл оқушыларға қызықты әрі тиімді оқу процесін қамтамасыз ететін танымал интерактивті платформа. Қазақстан тарихын оқытуда бұл құралды қолдану оқушылардың белсенділігін арттырып, тарих пәніне деген қызығушылықтарын күшейтуге мүмкіндік береді. Kahoot! платформасында оқушылар тарихи тақырыптарға байланысты викториналар мен тапсырмаларды орындап, ұпай жинау арқылы білімдерін тексереді.

Қазақстан тарихы пәні бойынша Kahoot! платформасын қолдану үшін мұғалім белгілі бір тақырыпты тандап, сол тақырыпқа сәйкес сұрақтар мен тапсырмалар құрастырады. Мысалы, «Ұлы Жібек жолы», «Қазақ хандары» немесе «Қазақстанның тәуелсіздігі» сияқты тақырыптар бойынша викторина ұйымдастырылады. Викторинада сұрақтар әртүрлі деңгейде, яғни қарапайымнан

күрделісіне дейін болуы мүмкін, сонымен қатар жауаптар уақыты да шектеледі, бұл оқушыларды жылдам ойлануға ынталандырады.

Мұғалім әр сұрақты бейнемазмұн, сурет немесе картамен толықтыра отырып, тарихи деректерді ұсына алады. Бұл әдіс оқушылардың тек теориялық білімін емес, сонымен қатар визуалды қабылдау қабілетін де дамытуға көмектеседі.

Kahoot! платформасын қолдану арқылы оқушылардың Қазақстан тарихы туралы білімдері айтарлықтай жақсарды. Викториналар арқылы олар тарихи оқиғалар мен тұлғалар туралы едәуір көп ақпарат алды. Әсіресе, ойын элементтері мен бәсекелестік атмосферасы оқушылардың ынтасын арттырып, оларды жақсы нәтижелерге қол жеткізуге ынталандырды.

Бұл әдіс оқушылардың теориялық білімдерін тексеріп қана қоймай, олардың тарихи оқиғаларға, тұлғаларға және даталарға қатысты ақпаратты жақсы есте сақтауларына мүмкіндік берді. Оқушылар «Қазақ хандары» немесе «Қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары» секілді тақырыптар бойынша викториналарда белсенді қатысып, өздерінің білімдерін шыңдады.

Kahoot! платформасы оқушыларға оқуды қызықты әрі ынталандырушы етіп көрсетті. Қазіргі заман талабына сай технологияларды пайдалану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың білім алу процесіне белсенді қатысуына жағдай жасады. Платформада жеңіске жету үшін жылдамдық пен дәлдік қажет болғандықтан, оқушылар өздерінің ақпаратты қаншалықты жақсы меңгергенін байқап, келесі сабаққа дайын болуға ұмтылды.

Оқушылар бұл әдісті өте жақсы қабылдады, өйткені ойын түріндегі тапсырмалар тек білімді тексеріп қана қоймай, оқыту процесін көңілді әрі қызықты етіп жасады. Сонымен қатар, Kahoot! әр оқушының нәтижелерін көрсететіндей етіп жасалған, бұл мұғалімге әр оқушының даму деңгейін көруге мүмкіндік береді.

Kahoot! платформасын Қазақстан тарихын оқытуда қолдану оқушылардың белсенділігін арттырды, олардың оқу процесіне деген қызығушылығын күшейтті және білім алу нәтижелерін жақсартты. Бұл құралдың көмегімен оқушылар тек теориялық білімді емес, практикалық дағдыларды да меңгерді, сонымен қатар оқу процесіне жаңаша көзқараспен қарай бастады. Осылайша, Kahoot! интерактивті платформасын қолдану Қазақстан тарихы пәнін тиімді әрі қызықты оқытуға айтарлықтай ықпал етті.

Әлеуметтік желілер мен онлайн платформалар арқылы оқушылар мен мұғалімдер арасында пікір алмасу мүмкіндігі ашылады. Әсіресе, WhatsApp сияқты танымал мессенджерлердің көмегімен оқушылар мен мұғалімдер арасында тиімді байланыс орнату оңай болады. Қазақстан тарихы бойынша арнайы топтар құрып, оқушылар бір-бірімен тәжірибелерімен бөлісіп, сұрақтар қойып, тақырыпты тереңірек зерттей алады.

WhatsApp платформасы — бұл оқушылар мен оқытушылар арасындағы қарым-қатынасты жеңілдететін өте ыңғайлы құрал. Мысалы, мұғалім арнайы топ құрып, онда сабаққа байланысты ақпарат, қосымша әдебиеттер, тарихи деректер мен видеоларды бөліседі. Оқушылар өз сұрақтарын қоя алады, талқылаулар ұйымдастырылады, және топ ішінде жауаптар беріледі. Бұл әдіс оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін дамытуға және тақырыпты тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, WhatsApp арқылы қысқаша тесттер немесе сауалнамалар өткізуге болады, бұл оқушылардың білім деңгейін тексеруге көмектеседі.

WhatsApp-тың артықшылығы оның ыңғайлылығы мен қолжетімділігі болып табылады. Оқушылар бұл платформаны қолдана отырып, оқыту процесіне әрқашан дайын бола алады, яғни сабақтан тыс уақытта да пікір алмасып, сұрақтар қойып, мәселелерді талқылауға мүмкіндігі болады. Мұғалімдер оқу материалына қатысты жаңа ақпараттар, қызықты фактілер немесе оқу бойынша ұсыныстар беріп отыруы мүмкін. Сонымен қатар, оқушылар арасында өзара көмек көрсету мен ынтымақтастықты дамытуға мүмкіндік туады.

Сонымен қатар, түрлі тарихшы мамандар мен ғалымдардың қатысуымен онлайн вебинарлар ұйымдастыру оқушылардың білім деңгейін арттыруға, оларды ғылыми-зерттеу жұмыстарына тартуға көмектеседі. Вебинарларда кәсіби тарихшылар өз тәжірибелерімен бөлісіп, нақты тарихи мәселелер туралы кеңінен түсінік береді. Мұндай формат оқушылардың ғылыми көзқарасын қалыптастырып, аналитикалық дағдыларын дамытады. Вебинарларға қатысу арқылы оқушылар тек өз сыныптастарынан емес, әлемнің түкпір-түкпірінен келген мамандар мен ғалымдармен байланыс орната алады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы тарихи деректер мен архивтік мәліметтерді сандық форматта сақтау және оларды жан-жақты зерттеу мүмкіндігі пайда болды. Бұл әдіс оқушыларға деректерді тереңірек талдауға мүмкіндік береді. Сандық құралдармен жұмыс істей отырып, олар тарихи кезеңдерді, оқиғаларды және тұлғаларды толыққанды зерттеп, деректерді визуализациялау арқылы талдау жасай алады. Бұл әдіс оқушылардың сыни ойлау қабілетін дамытуға және аналитикалық дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді. Сонымен қатар, түрлі цифрлық архивтер мен онлайн платформалар оқушыларға тарихи құжаттарды, карталарды, суреттерді және басқа да тарихи деректерді оңай табуға мүмкіндік береді.

Осылайша, видео-лекциялар мен вебинарлар, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану Қазақстан тарихын оқытуда маңызды рөл атқарып, оқушылардың білімін тереңдетіп, оларды тарихқа деген қызығушылықтарын арттыруға көмектеседі. Цифрлық ресурстардың мұндай түрлері оқушылардың талдау дағдыларын жетілдіріп, тарих пәнін терең және кеңінен зерттеуге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Қазақстан тарихын оқытуда заманауи цифрлық технологиялардың рөлі айтарлықтай маңызды. Цифрлық ресурстар, виртуалды экскурсиялар мен музейлер, интерактивті сабақтар мен ойындар, әлеуметтік желілер мен онлайн платформалар, сондай-ақ видео-лекциялар мен вебинарлар оқушылардың білім деңгейін арттыруға, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға және тарихи деректерді тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Мұндай әдістер білім беру процесін жаңартып, оқушыларға тарихты тек кітаптардан ғана емес, түрлі цифрлық құралдар арқылы жан-жақты зерттеуге мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялардың көмегімен оқушылар тарихи деректермен жұмыс істей отырып, олардың мағынасын талдап, аналитикалық дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, онлайн платформалар мен әлеуметтік желілер арқылы оқу үдерісіне белсенді қатысып, сыни ойлау қабілеттерін жетілдіреді. Виртуалды экскурсиялар мен онлайн музейлер оқушыларға тарихи ескерткіштер мен мәдени мұраларды зерттеуге мүмкіндік беріп, олардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде цифрлық технологияларды тиімді пайдалану оқыту процесін қызықты әрі тиімді етіп, оқушыларды тарихи біліммен қатар, ақпараттық-коммуникациялық дағдылармен де қамтамасыз етеді. Сондықтан Қазақстан тарихын оқытудың заманауи әдістерін енгізу болашақ ұрпақтың білімі мен ойлау қабілетін дамытуға үлкен үлес қосады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбдіқалықова Қ. (2020). «Цифрлық білім беру технологиялары: теориясы мен практикасы». Алматы, ҚазҰПУ баспасы.
2. Ахметов А. (2019). «Қазақстан тарихын оқытудың жаңа әдіс-тәсілдері». Астана, Фолиант баспасы.
3. Жарова С. (2021). «Цифрлық технологиялар арқылы тарихты оқыту әдістері». «Жоғары білім және педагогика», 1(3), 24-29.
4. Байжанова С. (2018). «Интерактивті әдістер мен ойындардың тиімділігі». «Қазақстан мектептері», 4, 45-49.
5. Мухамеджанов С. (2022). «Қазақстан тарихы: цифрлық ресурстар мен интерактивті құралдарды пайдалану». Ұлттық білім, 2(1), 12-18.
6. Google Classroom, Kahoot!, Quizizz сияқты онлайн платформалар туралы ресми сайттар мен материалдар.
7. Батырбекова Г. (2020). «Әлеуметтік желілер мен білім беру: тиімділік пен мүмкіндіктер». Білім беру мен ғылым, 5(6), 33-37.
8. Назарбаев Н. (2017). «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру». Алматы, Қазығұрт.
9. Султанова Н. (2021). «Виртуалды экскурсиялар мен онлайн музейлер: білім беру саласындағы жаңа әдістер». Астана, Даму баспасы.

Алимкулов Ерлан Марденович
Түркістан облысы Мақтаарал ауданы
"№35 Болашақ жалпы білім беретін мектеп" КММ
Дене шынықтыру пәні мұғалімі

Аннотация Мақалада жаңа форматтағы ұлттық ойындардың қазіргі қоғамдағы орны мен маңызы қарастырылады. Ұлттық ойындар халықтың мәдени мұрасының ажырамас бөлігі болып табылатындығы және олардың заманауи технологиялармен үйлесімде жаңғыруы қажеттігі атап көрсетіледі. Онлайн жарыстар, мобильді қосымшалар мен виртуалды шындық элементтері арқылы ұлттық ойындардың жаңа түрлері жасалып, жастар арасында кең танымалдыққа ие болуда. Сондай-ақ, мақалада ұлттық ойындардың білім беру аспектілері мен оларды жастар тәрбиесінде қолдану мүмкіндіктері де баяндалады. Ұлттық ойындарды жаңа форматта дамыту арқылы қоғамда ұлттық құндылықтарды сақтау және дәріптеу мәселелері талданады.

Түйін сөздер: ұлттық ойындар, жаңа формат, технологиялар, виртуалды шындық, қазақша күрес, асық ату, білім беру, жастар, мәдени мұра, патриоттық тәрбие.

Кіріспе

Ұлттық ойындар – қазақ халқының мәдениетін, тарихын және салт-дәстүрін танытатын маңызды құндылықтардың бірі. Олар тек ойын-сауық ретінде ғана емес, қоғамның рухани дамуына, ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келе жатқан ұлттық ерекшеліктерді сақтауға да қызмет етеді. Жылдар өткен сайын ұлттық ойындар өз дамуында жаңарып, қазіргі заман талабына сай өзгерістерге ұшырауда. Осы орайда, оларды жаңа форматта ұсыну, заманауи технологиялармен үйлестіру, ұлттық мұраны жаңғырту мен кеңінен насихаттауға мүмкіндік береді. Мұндай өзгерістер ойындардың танымалдығын арттырып, жастардың қызығушылығын оятуда маңызды рөл атқарады.

Мақалада жаңа форматтағы ұлттық ойындардың қоғамдағы орны, олардың ерекшеліктері мен дамуы туралы сөз қозғалмақ. Сонымен қатар, ұлттық ойындарды заманауи технологиялармен үйлестірудің, олардың танымалдығын арттырудың және жастар тәрбиесіндегі рөлін қарастыру мақсат етілген.

Жаңа форматтағы ұлттық ойындар қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптасқан мәдени мұрасы мен дәстүрлерінің маңызды бір бөлігі болып табылады. Олар тек ойын-сауық ғана емес, сонымен қатар халықтың рухани әлемін, өмір салтын, тарихын, қоғамдағы құндылықтарды көрсететін құрал ретінде қызмет атқарған. Қазіргі таңда ұлттық ойындардың жаңғыруы мен дамуы қоғамның дамуына, жастарды патриоттық рухта тәрбиелеуге, ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға үлкен әсер етуде.

Жаңа форматтағы ұлттық ойындардың басты ерекшелігі – олардың заманауи талаптарға сай жаңаруы мен өзгеруі. Бұған дейін тек ауызша немесе дәстүрлі түрде өткізілген ойындар қазір ақпараттық технологиялармен, инновациялық әдістермен үйлестіріліп, жаңа өлшемдермен танылып жатыр. Бұл өзгерістер ұлттық ойындардың өзектілігін арттырып, жастар арасында олардың танымалдылығын күшейтеді. Мысалы, қазақша күрес, асық ату, теңге алу сияқты ұлттық ойындар жаңа технологиялар арқылы виртуалды түрде де өткізіле бастады. Онлайн жарыстар мен мобильді қосымшалар арқылы бұл ойындар кең аудиторияға қолжетімді бола отырып, жастар арасында танымалдылыққа ие болуда. Сонымен қатар, ойындардың жаңа формалары жастарды белсенді түрде қатысуға, стратегиялық ойлау мен командалық жұмысты дамытуға ынталандырады. Виртуалды алаңдарда ойыншылар тек өз шеберліктерін емес, сондай-ақ ойынның ережелері мен техникасын үйрену арқылы ұлттық мәдениетті тереңірек түсінуге мүмкіндік алады. Бұл өзгерістер ұлттық ойындарды дәстүрлі форматтардан әлдеқайда кең ауқымда насихаттауға мүмкіндік береді және оларды халықаралық деңгейде танытуға жол ашады. Технологиялық мүмкіндіктердің арқасында, ұлттық ойындар тек ұлттық емес, сонымен қатар жаһандық мәдениет аясында да кеңінен таныла бастады, бұл олардың дамуына және болашақта сақталуына үлес қосады.

Қазақша күрес, бұрынғыдай тек алаңда емес, қазіргі уақытта арнайы платформалар арқылы онлайн түрде ұйымдастырылып, қатысушылар күрестің әртүрлі әдіс-тәсілдерін үйренуде. Ойынға қатысушылар қашықтан бәсекелесіп, өз дағдыларын сынай алады, бұл оның танымалдылығын

арттырып, халықтың қызығушылығын оятады. Сонымен қатар, виртуалды алаңдарда өткен жарыстарға қатысушылар тек физикалық күштерін емес, сондай-ақ тактикалық ойлау қабілеттерін де көрсетуге мүмкіндік алады. Жарыстар барысында қолданылатын жаңа технологиялар күрес техникасын тереңірек түсінуге көмектеседі, ал цифрлық құралдар күрескерлердің нәтижелерін нақты уақыт режимінде бақылап, әділ бағалауға жағдай жасайды.

Сондай-ақ, асық ату ойынын да жаңа формада өткізуге болады. Бұл ойынның элементтері виртуалды шындық, арнайы ойын алаңдары мен электронды құралдар арқылы жүзеге асырылып, ойыншылардың дәлдігін, шеберлігін бағалауға мүмкіндік береді. Қатысушылар өздерінің дағдыларын виртуалды кеңістікте дамыта отырып, нақты алаңда кездескенде өздерін сенімді әрі дайын сезінеді. Ойынның жаңа форматтары арқылы қатысушылар асық ату техникасын үйреніп, өз жетістіктерін цифрлық түрде тіркеп, әлемдік деңгейде жарыстарға қатысу мүмкіндігіне ие болады.

Осындай инновациялық тәсілдер ұлттық ойындардың болашағына жаңа жол ашады. Олар тек халық арасында ғана емес, сондай-ақ халықаралық аренада да танымал бола алады. Заманауи технологиялардың көмегімен ұлттық ойындар кең көлемде насихатталып, жас ұрпаққа ұмытылып бара жатқан дәстүрлерді қайта жаңғыртуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, бұл тәсілдер жастардың қызығушылығын арттырып, оларды дене тәрбиесіне, ұлттық мәдениеттің маңыздылығына деген ынтасын оятады. Ұлттық ойындардың жаңа форматта дамуы олардың тек ұлттық емес, әлемдік деңгейде де үлкен орын алуына ықпал етеді.

Ұлттық ойындар тек ойын-сауықтық сипатқа ие емес, сонымен бірге олар білім беру құралына айналып отыр. Жаңа форматтағы ойындар арқылы жастар ұлттық тарихты, мәдениетті, дәстүрлерді үйреніп, өз ұлтына деген сүйіспеншілікті қалыптастырады. Ұлттық ойындардың мазмұны мен ережелері арқылы жастар өз халқының өмір салтын, мәдениетін, бірегей ерекшеліктерін түсініп, тереңірек зерттеуге мүмкіндік алады. Бұл, әсіресе, қазіргідей жаһандану кезеңінде өз ұлттық идентичностын сақтау үшін өте маңызды. Әлеуметтік желілер мен медиа құралдарында ұлттық ойындарды насихаттау арқылы жастарды патриоттық сезімдерге баулуға болады. Сонымен қатар, ұлттық ойындар қазіргі заманғы жастардың көпшілігі үшін ойыннан гөрі мәдениеттің маңызды бөлігі ретінде танылуда. Мысалы, қазақша күрес, асық ату, арқан тарту сияқты ойындар әртүрлі тәрбиелік аспектілерді қамти отырып, жастарға күш, ерік-жігер, әділдік, командалық жұмыс сияқты құндылықтарды үйретеді.

Осы тұрғыда білім беру мекемелерінде де ұлттық ойындарды енгізу маңызды. Мектептер мен жоғары оқу орындарында арнайы бағдарламалар мен курстар ашу, оларды мектептегі тәрбие жұмыстарымен байланыстыру – жас ұрпаққа ұлттық құндылықтарды ұғындырудың тиімді тәсілдері. Мектептерде ұлттық ойындар бойынша секциялар мен үйірмелер ұйымдастыру арқылы балалар мен жасөспірімдерге салт-дәстүрлерді насихаттауға болады. Сонымен қатар, бұл ойындар арқылы балалардың дене шынықтыру, зейін, логикалық ойлау дағдыларын дамыта отырып, ұлттық тәрбиені қалыптастыруға үлкен үлес қосады. Сонымен қатар, жоғары оқу орындарында да арнайы пәндер немесе курстар енгізу, ұлттық ойындар мен спорт түрлерін танымал ету – жастардың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттырады. Бұл тек жеке тұлғаның қалыптасуына ықпал етіп қана қоймай, қоғамдағы жалпы ұлттық сана-сезімді нығайтуға бағытталған маңызды қадам болып табылады.

Қазіргі таңда ұлттық ойындарды жаңа форматта дамытудың маңыздылығы өте зор. Олардың заманауи технологиялармен үйлесуі, жастардың қызығушылығын арттырып, ұлттық мәдениеттің сақталуына және болашақ ұрпаққа жеткізілуіне мүмкіндік береді. Цифрлық құралдар мен виртуалды алаңдар ұлттық ойындарды қызықты әрі тартымды етіп, кең аудиторияға ұсынуға жол ашады. Бұл, әсіресе, жаһандану мен ақпараттық қоғамда ұлттық ерекшеліктер мен мәдениетті жоғалтпау үшін маңызды. Заманауи технологияларды пайдалану ұлттық ойындарды тек ел ішінде ғана емес, әлем деңгейінде насихаттауға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде халықтың мәдени мұрасын халықаралық аренада танытуға ықпал етеді.

Мемлекет тарапынан бұл салаға қолдау көрсету, арнайы шаралар мен жобаларды қолға алу қажет. Мемлекеттік бағдарламалар мен бастамалар, сондай-ақ мәдениет министрлігінің ұлт ойындарын дамытуға бағытталған жобалары ұлттық ойындарды кеңінен таныту үшін маңызды қадам болып табылады. Мысалы, арнайы фестивальдер, жарыстар және конкурстар ұйымдастыру, онлайн платформалар мен мобильді қосымшалар арқылы ұлттық ойындарды насихаттау – бұл әрекеттердің

барлығы ұлттық мұраны сақтауға әрі оны жаңғыртуға септігін тигізеді. Бұдан бөлек, ұлттық ойындар арқылы балалар мен жастардың дене шынықтыру деңгейі артып, ұрпақтың ұлттық сана-сезімі мен патриоттық рухы нығая түседі.

Жаңа форматтағы ұлттық ойындар – халықтың мәдени мұрасын сақтап қана қоймай, оны заманауи әлемде жаңа деңгейге көтерудің маңызды құралы болып табылады. Олар жастардың физикалық дамуына ықпал етіп қана қоймай, ұлттық құндылықтарды түсінуге, оларды ұрпақтан ұрпаққа жеткізуге және жаһандық мәдениет аясында танымал етуге үлкен мүмкіндік береді. Ұлттық ойындарды дамыту арқылы ұлттың болашақ ұрпақтарының бірегейлігін сақтау және оның мәдени мұрасын бүкіл әлемге таныту – қазіргі заманның басты міндеттерінің бірі.

Қорытындылай келе, жаңа форматтағы ұлттық ойындар халқымыздың мәдени мұрасын сақтап, оны заманауи әлемге танытуға жол ашады. Технологиялардың дамуы мен инновациялық тәсілдердің енгізілуі ұлттық ойындардың танымалдылығын арттырып, жастарды ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрлерге деген қызығушылыққа баулуға мүмкіндік береді. Онлайн жарыстар, виртуалды шындық, мобильді қосымшалар сияқты құралдардың қолданылуы ұлттық ойындарды жаңғыртуға және олардың кең аудиторияға жетуіне ықпал етеді. Бұл үрдіс ұрпақтар арасындағы байланыс пен ұлттық бірегейлікті нығайтуға, сондай-ақ жастарды патриоттық рухта тәрбиелеуге маңызды рөл атқарады.

Ұлттық ойындарды дамыту үшін мемлекет тарапынан қолдау көрсету, білім беру мекемелерінде арнайы бағдарламалар енгізу және медиа құралдары арқылы насихаттау қажеттілігі де маңызды. Осылайша, ұлттық ойындар тек ойын-сауықтың құралы ғана емес, қоғамның рухани дамуы мен мәдениеттің сақталуы үшін үлкен мәнге ие. Жаңа форматтағы ұлттық ойындар еліміздің мәдени мұрасын болашақ ұрпаққа жеткізудің тиімді әрі жаңашыл тәсілі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ахметов М. (2013). Қазақтың ұлттық ойындары. Алматы. Қазақ университеті.
2. Сейітов С. (2017). Қазақ халқының мәдениеті мен дәстүрлері. Астана. Елорда баспасы.
3. Жұмаділов Ә. (2020). Ұлттық ойындардың жаңғыруы және жастар тәрбиесіндегі рөлі. Алматы. Ұлттық баспа үйі.
4. Нұрғалиев К. (2015). Қазақ халқының ойындары мен спорттық дәстүрлері. Шымкент. Өркениет баспасы.
5. Қуанышбеков Т. (2018). Қазіргі заманғы технологиялар және ұлттық ойындар: жаңғырту жолдары. Жаңа білім журналы, 4(2), 23-29.
6. Ержанова Ж. (2019). Ұлттық ойындар мен олардың білім беру жүйесіндегі орны. Білім беру және тәрбие мәселелері, 5(1), 45-50.
7. Смағұлова А. (2022). Цифрлық технологиялар және ұлттық мәдениет: байланыс пен әсері. Қазақ мәдениеті: бүгіні мен болашағы, 12(3), 78-85.

Саткараев Биржан Дуйсенханович
Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы
"№35 Болашақ жалпы білім беретін мектеп" КММ
Дене шынықтыру пәні мұғалімі

Аннотация Баскетбол – дене шынықтыру пәнінің маңызды компоненті болып табылатын спорт түрі. Бұл ойын физикалық дайындықтың барлық аспектілерін дамытуға мүмкіндік береді, оның ішінде төзімділік, күш, жылдамдық, шапшаңдық және икемділік. Сонымен қатар, баскетбол командалық жұмыс дағдыларын, коммуникацияны және тактикалық ойлауды дамытуға септігін тигізеді. Ойын барысында оқушылардың психологиялық жағдайы мен эмоциялық тұрақтылығы да жақсарады. Баскетбол денсаулықты нығайтып, командалық рух пен өзін-өзі басқаруды үйретеді, бұл өз кезегінде дене шынықтыру сабақтарының негізгі мақсаттарына толық сәйкес келеді.

Түйін сөздер: баскетбол, дене шынықтыру, физикалық даму, командалық жұмыс, жылдамдық, шапшаңдық, психологиялық тұрақтылық, ойын техникасы, денсаулық, стратегия.

Кіріспе

Баскетбол – әлемде кең таралған және үлкен қызығушылыққа ие командалық спорт түрі. Бұл ойынның басты мақсаты – қарсылас команда қақпасына допты түсіру. Баскетбол дене шынықтыру пәнімен тығыз байланыста болып, оқушылардың физикалық және психологиялық дамуына айтарлықтай әсер етеді. Ойын барысында түрлі қозғалыс дағдылары мен стратегиялар қолданылып, командалық жұмыс пен бірлескен әрекетке үйретеді. Баскетболды ойнау арқылы оқушылар төзімділік, күш, шапшаңдық, жылдамдық сияқты қасиеттерін дамыта алады. Сонымен қатар, бұл спорт түрі психологиялық тұрақтылықты нығайтып, эмоциялық жағдайды реттеуге ықпал етеді. Баскетболдың дене шынықтыру пәніндегі орны мен маңыздылығы жоғары, себебі ол денсаулықты жақсартумен қатар, рухани және әлеуметтік тұрғыда да жетілдіреді.

Баскетбол – дене шынықтыру пәнінің маңызды құрамдас бөлігі, ол спорттық ойындар арасында ерекше орын алады. Баскетбол командалық ойын түрі ретінде өзінің дене шынықтырудағы рөлі мен айрықша ерекшеленеді. Бұл ойынның негізгі мақсаты – қарсылас команданың қақпасына допты түсіру. Әр ойыншының жылдамдығы, шапшаңдығы, күш-қуаты, тактика мен стратегияны қолдану қабілеті баскетболды дене шынықтыру сабағында дамыту үшін тиімді құрал болып табылады.

Баскетболды ойнау барысында балалар тек физикалық тұрғыдан дамып қана қоймай, сонымен қатар өзара әрекеттесу дағдыларын, топтық жұмыс пен ынтымақтастықты да үйренеді. Команданың жеңіске жету үшін бірігіп әрекет етуі, бір-біріне қолдау көрсетуі және ортақ мақсатқа ұмтылуы қажет. Бұл ойын балалардың көшбасшылық қасиеттерін дамытып, шешім қабылдау қабілетін жақсартады. Әр ойыншыға ойын барысында дұрыс шешім қабылдау, жылдам әрекет ету, допты пас беру немесе алу сияқты дағдыларды меңгеру маңызды. Сонымен қатар, баскетбол жүрек-қан тамыр жүйесін нығайтып, жалпы физикалық қабілеттерді дамытуға мүмкіндік береді, себебі ол төзімділік, күш, жылдамдық пен икемділік сияқты қасиеттерді талап етеді.

Баскетбол ойыны дене шынықтыру пәнімен тығыз байланысты. Бұл спорт түрі адам денесінің әртүрлі бөліктерін дамытуға мүмкіндік береді. Жүгіру, секіру, қимылдарды үйлестіру, күш-қуат, төзімділік пен икемділік дамиды. Жұмсалған күшке қарай бұлшықеттер шынығып, жүрек-қан тамыр жүйесінің жұмысы жақсарады. Сонымен қатар, ойнау барысында жылдамдық пен ептілікті, шапшаңдық пен реакцияны қажет етеді. Мұның бәрі дене шынықтыру пәнінің негізгі мақсаттарына толық сәйкес келеді. Мысалы, баскетбол ойынында допты жылдам лақтыру, қарсыластың қозғалысын болжау және түрлі қимылдарды үйлестіру үшін ойыншының ептілігі мен жылдамдығы жоғары болуы керек. Бұл балалардың жалпы физикалық дайындықтарын жақсартады, сондай-ақ ойын барысында жүрек соғысы жиіленіп, қан айналымы жақсарады, бұл денсаулыққа оң әсер етеді. Сонымен қатар, баскетбол жаттығулары оқушылардың төзімділігін арттырып, олардың денсаулық көрсеткіштерін жоғарылатады, сондықтан дене шынықтыру сабағының тиімділігін арттырады.

Баскетболдың командалық ойын екенін ескерсек, бұл ойын жеке тұлғаның ғана емес, топтың да дамуына септігін тигізеді. Әр ойыншы өз позициясында бір-бірімен үйлесімді әрекет етуі қажет.

Осылайша, баскетбол адамдарды командалық жұмысқа, бір-біріне сенуге және бірге мақсатқа ұмтылуға үйретеді. Ойын барысында өзара қарым-қатынас және тиімді командалық тактика маңызды рөл атқарады. Ойыншылар өз қимылдарын бір-бірімен үйлестіріп, нәтижеге жету үшін стратегиялық тұрғыдан дұрыс шешім қабылдауы қажет.

Бұл командалық рухтың нығаюына ықпал етеді, өйткені әр ойыншының жеке міндеттері мен рөлі бар. Бір ойыншының сәтсіз қимылы немесе дұрыс шешім қабылдамауы команда үшін қиындықтар туындатуы мүмкін. Ал керісінше, тиімді және үйлесімді ойын команданың барлық мүшелерін жеңіске жетуге жетелейді. Баскетболда коммуникацияның маңызы зор: ойыншылар бір-біріне пас бере отырып, белгілі бір әрекеттерді орындау үшін алдын ала келісім жасайды. Бұл жағдайда командалық түсіністік пен ортақ мақсатқа жету үшін әрбір ойыншының шеберлігі мен жауапкершілігі маңызды. Сонымен қатар, баскетбол ойынында стресс жағдайларын басқару, жеңіске деген құштарлық пен шыдамдылықты дамыту қажет. Бұл да топ мүшелерінің бір-біріне деген сенімін арттырып, команданың үйлесімді жұмыс жасауына септігін тигізеді.

Дене шынықтыру сабағында баскетбол ойнау арқылы оқушылардың дене бітімін жақсартуға ғана емес, психологиялық тұрғыдан да дамуына ықпал етеді. Әрбір ойында ойыншының жауапкершілігі мен шешім қабылдау қабілеті дамиды. Жарыстарда команда мүшелері жеңіске жету үшін өздерінің күш-жігерін біріктіреді. Бұл жағдайда психологиялық және эмоционалдық тұстар да айтарлықтай маңызға ие. Тәртіп, шыдамдылық, жеңіске деген құштарлық және стрессті басқару да осы ойын арқылы дамиды. Сонымен қатар, баскетбол ойыны балалардың зейінін дамытуға, шапшаңдықты, рефлексстерді жақсартуға мүмкіндік береді. Ойын барысында олар өз мақсаттарын қоюды, уақытты дұрыс басқаруды үйренеді. Командалық рух, өзара көмек көрсету және дұрыс қарым-қатынас жасау да маңызды дағдылар болып табылады. Баскетбол сабағы оқушыларды физикалық ғана емес, әлеуметтік және психологиялық тұрғыдан да қалыптастырып, өз-өзін бақылауға, жүйелі ойлауға және қиын жағдайларда салмақты шешімдер қабылдауға үйретеді.

Қорытынды

Баскетбол денешынықтыру пәнінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, себебі ол оқушылардың физикалық және психологиялық дамуына көп қырлы әсер етеді. Ойынның барысында жылдамдық, шапшаңдық, күш пен төзімділік сияқты физикалық қасиеттер дамиды, ал командалық жұмыс пен стратегия ойлауды қажет ететін жағдайлар оқушыларды бір-бірімен үйлесімді әрекеттестіруге үйретеді. Сонымен қатар, баскетбол эмоциялық және психологиялық тұрғыдан да маңызды рөл атқарады, өйткені ол стресс пен жауапкершілікті басқару қабілетін нығайтады. Баскетбол – тек спорттық ойын ғана емес, дене шынықтыру пәнінің негізінде қалыптасатын маңызды дағдылар мен қасиеттерді дамытуға ықпал ететін күшті құрал. Ойын арқылы оқушылар өз денсаулығын жақсартып, өмірде маңызды дағдылар мен мінез-құлықтарды меңгереді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сәрсенбаев, Н. Қ. (2012). Спорттық ойындар. Алматы: Қазақ университеті.
2. Жұмабаев, Ж. А. (2015). Денетәрбиесі және спорт. Алматы: Мектеп.
3. Сабыржанова, Р. К., & Байшоланов, С. С. (2018). Баскетбол. Теория мен әдістеме. Алматы: Дәуір.
4. Бақенова, З. С. (2010). Дене шынықтыру және спорттың психологиясы. Алматы: ЖШС "Қазақ университеті".
5. Назарбаев, Н. Ә. (2014). Қазақстанның дене тәрбиесі мен спортын дамыту мәселелері. Астана: Елтаным.
6. Шакиров, К. М. (2017). Спорттық психология: теория және практика. Алматы: Білім.

Сембаева Асем Саликызы
Түркістан облысы, Шардара ауданы,
«Достық» ЖББМ
Информатика пәні мұғалімі

Аннотация Бұл мақалада информатика саласындағы жасанды интеллекттің (ЖИ) маңызы, түрлері, әдістері және қолдану салалары қарастырылады. ЖИ жүйелері адамның ойлау және шешім қабылдау қабілеттерін имитациялап, ақпараттық технологияларды автоматтандыру мен тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Мақалада тар және жалпы ЖИ, нейрондық желілер, машиналық оқыту және табиғи тілдерді өңдеу сияқты негізгі бағыттар сипатталған. Сонымен қатар, ЖИ-дің медицина, көлік, білім беру, қаржы және өнеркәсіп салаларындағы қолданылуы, артықшылықтары мен кемшіліктері талқыланады. Жасанды интеллекттің дамуы қазіргі қоғамның технологиялық прогресін жылдамдатуға маңызды рөл атқаратыны қорытындыланады.

Түйін сөздер: жасанды интеллект, информатика, машиналық оқыту, нейрондық желілер, табиғи тілдерді өңдеу, эксперттік жүйелер, автоматтандыру, ақпараттық технологиялар.

Кіріспе

Жасанды интеллект (ЖИ) — бұл компьютерлік жүйелер мен бағдарламалардың адамға тән ойлау, шешім қабылдау, үйрену және мәселелерді шешу қабілетін имитациялайтын технология. ХХІ ғасырда ЖИ информатика, медицина, білім беру, өнеркәсіп және тағы басқа салаларда үлкен рөл атқарып отыр.

ЖИ қазіргі қоғамдағы ақпараттық технологиялардың дамуының негізгі бағыты болып табылады. Ол мәліметтерді өңдеуді жылдамдатып, автоматтандыру арқылы адам еңбегін жеңілдетеді.

Жасанды интеллекттің түрлері

Жасанды интеллект (ЖИ) өзінің қабілеттері мен қолданылу ауқымына қарай бірнеше негізгі түрге бөлінеді. Біріншісі — тар немесе әлсіз ЖИ. Бұл жүйелер тек нақты бір тапсырманы орындауға арналған және тек өзіне берілген функцияны тиімді орындай алады. Мысалы: Siri дауыстық көмекшісі қолданушының сұрақтарына жауап береді, ал Google Translate мәтіндерді автоматты түрде аударып, тілдік кедергілерді азайтады. Сондай-ақ, шахмат немесе дойбы ойындарын ойнайтын бағдарламалар да осы түрге жатады. Әлсіз ЖИ адам сияқты кең ойлау қабілетіне ие болмаса да, өзіне берілген нақты мақсаттарды орындауда өте тиімді болып келеді.

Екіншісі — кең немесе жалпы ЖИ. Мұндай жүйелер адамға тән ойлау қабілетіне жақын және әртүрлі мәселелерді шешуге, ақпаратты талдауға, жаңа жағдайларға бейімделуге мүмкіндік береді. Кең ЖИ тек бір саламен шектелмей, бірнеше міндеттерді қатар орындай алады. Мысалы: жасанды интеллект зерттеулерінде әзірленген кейбір роботтар логикалық есептерді шешіп қана қоймай, қоршаған ортаны бақылап, өз әрекетін өзгерте алады. Қазіргі уақытта толыққанды жалпы ЖИ әзірге дамымаған, бірақ ғылыми институттар мен технологиялық компаниялар осы бағытта белсенді зерттеулер жүргізуде. Мақсат — адам деңгейінде ойлайтын және шығармашылық қабілеті бар жүйелерді жасау.

Үшінші түрі — супержасанды интеллект. Бұл жүйе адамнан әлдеқайда интеллектуалды болып, логикалық, аналитикалық және шығармашылық тапсырмаларды шешуге қабілетті болады. Супержасанды интеллект тек теориялық деңгейде қарастырылуда, бірақ ғылыми қауымдастық оны болашақтағы даму перспективасы ретінде талқылайды. Кейбір ғалымдар болашақта мұндай жүйелер ғылым мен өндірісте жаңа революциялық жетістіктер әкелуі мүмкін деп болжамдайды, алайда адамзат үшін қауіпсіздік пен этикалық мәселелер де маңызды болып отыр.

Осылайша, жасанды интеллект түрлері нақты мақсатқа, шешім қабылдау қабілетіне және интеллектуалды деңгейіне қарай ерекшеленеді. Әлсіз ЖИ нақты міндеттерді орындайды, жалпы ЖИ әртүрлі мәселелерді шешуге қабілетті, ал супержасанды интеллект теориялық тұрғыдан адам мүмкіндігін асып түсетін жүйелер ретінде қарастырылады. Бұл жіктелім ЖИ-дің дамуының логикалық жолын көрсетіп, оның әртүрлі салалардағы қолданылу ауқымын айқын анықтайды.

ЖИ қолданылуы

Жасанды интеллекттің қолдану салалары кең:

- **Медицина:** ауруларды диагностика жасау, дәрі-дәрмек таңдау, медициналық суреттерді талдау.
- **Білім беру:** білім беру платформалары, оқушылардың білім деңгейін бағалау, жеке оқу жоспарын жасау.
- **Көлік:** автономды автокөліктер, жол қозғалысын бақылау, маршрутты оңтайландыру.
- **Қаржы:** несие беру, алаяқтық әрекеттерді анықтау, нарықтық талдау.
- **Өнеркәсіп:** өндіріс процестерін автоматтандыру, робототехника, сапаны бақылау.

ЖИ әдістері

Жасанды интеллект бірнеше негізгі әдістер арқылы жұмыс істейді, олардың әрқайсысы белгілі бір міндеттерді шешуге бағытталған және нақты өмірде кеңінен қолданылады. Машиналық оқыту (Machine Learning) әдісі деректер негізінде модельдерді үйретуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс компьютерге үлкен көлемдегі ақпаратты талдап, қорытынды жасауға және болжау жүргізуге қабілеттілік береді. Мысалы: электрондық поштаны сүзу жүйелері спам хаттарды автоматты түрде бөліп, пайдаланушыларға тек маңызды хаттарды көрсетеді. Сонымен қатар, Netflix немесе YouTube сияқты платформалар пайдаланушылардың қызығушылықтарына сәйкес фильмдер мен бейнелерді ұсынып, жеке ұсыныс жүйесін жасайды. Ғылыми зерттеулер көрсеткендей, машиналық оқыту әдістері экономикалық және медициналық салаларда да тиімді қолданылады: аурулардың алдын алу немесе қаржылық нарықтағы трендтерді болжау.

Нейрондық желілер адам миының жұмысын имитациялайтын алгоритмдер болып табылады және олар күрделі үлгілерді тануға қабілетті. Бұл әдіс әсіресе суреттерді тану, сөйлеуді тану және мәтінді аудару салаларында кеңінен қолданылады. Мысалы: Google Photos бағдарламасы адамдардың жүздерін автоматты түрде анықтай алады, ал Siri немесе Alexa сияқты дауыстық көмекшілер адам тілін түсініп, сұрақтарға жауап береді. Соңғы зерттеулер нейрондық желілердің медицинада рентген немесе МРТ суреттерін талдап, ауруларды ерте анықтауда да тиімді екенін көрсетті.

Табиғи тілдерді өңдеу (NLP) әдісі компьютердің адам тілін түсіну және өңдеу қабілетін қамтамасыз етеді. Бұл әдіс чатботтар, аударма қызметтері, мәтіндік талдау жүйелерінде қолданылады. Мысалы: клиенттерге қызмет көрсететін онлайн чатботтар адамдарға нақты ақпарат беріп, компанияның жұмысын автоматтандырады. Сондай-ақ, Google Translate немесе DeepL аударма қызметтері бірнеше тіл арасындағы коммуникацияны жеңілдетеді. Ғылыми зерттеулер NLP әдістерін қолдану арқылы әлеуметтік желілердегі пікірлерді талдау, тұтынушы мінез-құлқын болжау және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мүмкіндігін дәлелдеді.

Эксперттік жүйелер белгілі бір саладағы мамандар сияқты шешім қабылдайтын жүйелерді қамтиды. Олар медицинада диагноз қоюда, техникалық жүйелерді басқаруда немесе өндірістік процестерді бақылауда қолданылады. Мысалы: медициналық диагностикалық жүйелер дәрігерге ауруларды дәл анықтауға көмектеседі, ал өндіріс саласында мамандандырылған бағдарламалар машиналардың жұмысын автоматты түрде реттеп, өнім сапасын жоғарылатады. Зерттеулер көрсеткендей, эксперттік жүйелер адам факторынан туындайтын қателіктерді азайтып, шешім қабылдаудың дәлдігін арттыра алады.

Осылайша, жасанды интеллект әдістерінің әрқайсысы адам өмірінің түрлі салаларына тікелей әсер етіп, деректерді талдаудан бастап, нақты шешімдер қабылдауға дейінгі процессті автоматтандырады. Машиналық оқыту, нейрондық желілер, табиғи тілдерді өңдеу және эксперттік жүйелер қазіргі қоғамдағы ақпараттық технологиялардың негізгі тіректері болып табылады және олардың зерттеулері жаңа инновациялық шешімдер мен қолданбаларды жасауға мүмкіндік береді.

ЖИ артықшылықтары мен кемшіліктері

Жасанды интеллекттің артықшылықтары мен кемшіліктері оның қоғамдағы рөлін түсінуде маңызды. Бірінші кезекте, ЖИ есептеулерді адамға қарағанда әлдеқайда жылдам орындай алады, бұл күрделі математикалық немесе логикалық есептерді шешуде тиімділікті арттырады. Мысалы: қаржы нарығында немесе үлкен ғылыми деректерді талдауда жүйелер секундтар ішінде қорытынды шығара алады. Сонымен қатар, ЖИ жүйелері адам факторынан туындайтын қателіктерді азайтуға мүмкіндік береді. Медицинада, өндіріс процесінде немесе автопилотты көліктерде дәлдік пен сенімділікті қамтамасыз ету арқылы адам қауіпсіздігін арттырады. Бұдан бөлек, ЖИ адамның еңбек күшін

жеңілдетеді: ол рутиндік, уақытты көп алатын тапсырмаларды автоматты түрде орындап, адамдарға шығармашылық және стратегиялық мәселелерге көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді.

Дегенмен, ЖИ-дің кемшіліктері де бар. Жоғары дамыған жүйелерді әзірлеу және енгізу қымбатқа түседі, бұл шағын компаниялар мен жеке пайдаланушылар үшін қолжетімсіз болуы мүмкін. Сонымен қатар, ЖИ қолдану кезінде құпиялық пен ақпараттық қауіпсіздік мәселелері туындайды. Мысалы: деректердің бұрмалануы немесе жеке мәліметтердің қорғалмауы маңызды салаларда үлкен қауіп төндіруі мүмкін. Тағы бір маңызды аспект — ЖИ адамның толық орнын баса алмайды. Қиын шешімдер, моральдық немесе этикалық мәселелер, шығармашылық қабілет және әлеуметтік өзара әрекеттесу сияқты функцияларды қазіргі жүйелер толық алмастыра алмайды. Сол себепті, жасанды интеллектті пайдалану артықшылықтарын барынша тиімді қолдану үшін оның шектеулерін түсіну және адамдардың қатысуын қамтамасыз ету өте маңызды.

Қорытынды

Жасанды интеллект информатика саласындағы ең маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Ол адам өмірін жеңілдетіп, ақпараттық технологияларды жаңа деңгейге көтереді, сондай-ақ өндіріс, медицина, көлік, білім беру және қаржы сияқты салаларда процестерді автоматтандыру мен тиімділікті арттыруға мүмкіндік береді. ЖИ технологиялары деректерді жылдам өңдеу, дәл шешімдер қабылдау және адам еңбегін жеңілдету арқылы қазіргі қоғамдағы жұмыс пен күнделікті өмірді оңайлатады. Сонымен қатар, жасанды интеллекттің дамуы этикалық, қауіпсіздік және әлеуметтік мәселелерді де қарастыруды қажет етеді, өйткені бұл технологиялардың дұрыс қолданылуы адамзат үшін үлкен пайда әкелсе, кері жағдайда қауіп төндіруі мүмкін. Алдағы уақытта ЖИ дамуы әлемнің көптеген салаларын түбегейлі өзгерте алады: ол жаңа инновациялық шешімдерді, ғылыми жетістіктерді және экономикалық тиімділікті арттыруға ықпал етеді, сонымен қатар адам мен машина арасындағы өзара әрекеттесудің жаңа формаларын қалыптастырады. Сондықтан жасанды интеллектті зерттеу, дамыту және жауапты пайдалану қазіргі ғылым мен технологияның негізгі басымдықтарының бірі болып саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Нарбекқызы А. – «Жасанды интеллектті қолдана отырып қазақ тілі сабақтарында сыни ойлау дағдыларын дамыту». 2025ж.
2. Қасенова Л.- « Жасанды интеллект құралдарын қазақ әдебиеті сабақтарында қолданудың артықшылықтары мен тәуекелдері». 2025ж.
3. Тәгаева А. – «Білім беру саласында жасанды интеллекттің рөлі». 2025ж.
4. Күзембаева Н., Нұрғазы Ш., Қалиева А., Халжан Д. – «Жасанды интеллекттің ұйымдық көрсеткіштерге әсері». 2025ж.
5. Қалиева А., Сәлібекова П., Андабаева Г., Балтабай Т. - «Ауыл шаруашылығында жасанды интеллектті қолданудың экономикалық тиімділігі және перспективалары: ғаламдық трендтер мен Қазақстан мүмкіндіктері», 2025ж.
6. Қуанова Л. А., Өтеген А. Н., Кеңжегұлова Г. К., - «Банктік саладан жасанды интеллект негізіндегі тәуекелді басқарудың әсері мен қиындықтары». 2025ж.

Наширова Фариза Қуанышқызы
Бастауыш сынып мұғалімі
Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы
"№35 Болашақ жалпы білім беретін мектеп" КММ

Аңдатпа Бұл мақалада білім беру жүйесіндегі оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі мәселелері қарастырылады. Оқушылардың денсаулығы, психоэмоционалдық жағдайы және қауіпсіздігі білім беру сапасының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Мақалада бастауыш сынып оқушыларының физикалық және психологиялық әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін мұғалімдер мен ата-аналар арасындағы ынтымақтастықтың маңызы, мектептегі қауіпсіздік шаралары және интернеттегі қауіптерге қарсы күрес тәсілдері талданады. Сонымен қатар, мұғалімдерге қойылатын талаптар мен педагогикалық құзыреттіліктер туралы сөз қозғалады. Оқушылардың толыққанды дамуы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін барлық тараптардың бірлескен әрекеті қажет екені көрсетіледі.

Түйін сөздер: білім беру жүйесі, оқушылардың әл-ауқаты, қауіпсіздік, бастауыш сынып, психологиялық қолдау, денсаулық, киберқауіпсіздік, әлеуметтік орта, мұғалімнің рөлі, ата-аналармен жұмыс, психоэмоционалдық жағдай, стресс, педагогикалық құзыреттілік.

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру жүйесі тек білім беру ғана емес, оқушылардың денсаулығын сақтау, психоэмоционалдық жағдайын қадағалау және олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету сияқты маңызды міндеттерді де қамтиды. Оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі білім беру процесінің сапасын арттыруға және олардың толыққанды дамуына жағдай жасайды. Осы мақалада білім беру жүйесіндегі оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі мәселелері қарастырылады.

Оқушылардың әл-ауқаты – олардың өмір сапасының негізі болып табылады. Әл-ауқаттың басты компоненттері — физикалық, психологиялық және әлеуметтік денсаулықтың үйлесімділігі. Білім беру жүйесінде осы факторлардың барлығы оқушылардың оқу процесіне толыққанды қатысуын қамтамасыз етеді. Денсаулық, эмоционалдық жағдай, әлеуметтік орта — бұл барлық факторлар баланың білім алуына тікелей әсер етеді.

Бастауыш сынып оқушыларының денсаулығы мен психоэмоционалдық әл-ауқатына ерекше назар аудару қажет. Кішкентай балалардың денсаулығы олардың оқу процесіне қатысты көптеген мәселелердің шешілуіне ықпал етеді. Мысалы, балалардың дұрыс тамақтануы, физикалық белсенділігі және гигиеналық дағдыларын сақтау маңызды. Бұл олардың денсаулығын нығайтуға ғана емес, оқу барысында сергек, белсенді болуына мүмкіндік береді. Оқушылардың стресстік деңгейін және көңіл-күйін бақылау — мұғалімдер мен психологтардың бірлескен жұмысының нәтижесі болуы тиіс. Мектептерде баланың психоэмоционалдық жай-күйіне қатысты жүйелі бақылаулар жүргізіліп, қажет болған жағдайда көмек көрсету үшін арнайы бағдарламалар енгізілуі керек.

Психоэмоционалдық әл-ауқат тек физикалық денсаулыққа ғана байланысты емес, сонымен қатар әлеуметтік және эмоционалдық жағдайға да тәуелді. Оқушылардың өзара қарым-қатынасында қиындықтар мен стресс жағдайлары туындаса, мұғалімдер мен мектеп психологтары оларды дер кезінде анықтап, қолдау көрсетуі қажет. Мысалы, балалардың бір-бірін қорлауы немесе буллинг жағдайлары жиі кездеседі. Мұндай жағдайлар психоэмоционалдық жай-күйге теріс әсер етеді және оқушының білім алуына кедергі келтіреді. Сондықтан мұғалімдер осы проблемаларды жоюға бағытталған жұмыстар жүргізіп, оқушылардың өз сезімдерін дұрыс басқаруға үйретуі тиіс. Әрбір бала мектепте өзін қауіпсіз әрі жайлы сезінуі керек. Бұл үшін мұғалімдер оқушылардың эмоциялық жай-күйін тұрақты бақылап, қажет болған жағдайда психологпен немесе ата-аналармен бірге жұмыс істеуі тиіс.

Осылайша, оқушылардың әл-ауқаты мен психоэмоционалдық жағдайына әсер ететін факторларды ескеріп, білім беру процесін тиімді ұйымдастыру маңызды. Әрбір мұғалім мен мектеп басшылығы балалардың жан-жақты дамуына жағдай жасап, олардың денсаулығын сақтау, психологиялық қолдау көрсету және қауіпсіз орта қалыптастыру үшін жауапты.

Оқушылардың қауіпсіздігі — білім беру жүйесінің негізгі мәселелерінің бірі. Қауіпсіздік тек физикалық тұрғыда ғана емес, сондай-ақ психологиялық және әлеуметтік тұрғыда да сақталуы тиіс. Мектеп — балалардың өсуі мен дамуының маңызды ортасы болғандықтан, бұл орын олардың денсаулығы мен психоэмоционалдық жағдайына зиян келтірмей, қауіпсіз әрі қорғалуы қажет. Сондықтан оқушылардың қауіпсіздігіне барлық тараптар — мұғалімдер, ата-аналар және мектеп әкімшілігі ерекше назар аударуы керек.

Мектеп ғимаратында және спорт алаңдарында қауіпсіздік ережелерін сақтау өте маңызды. Оқушыларға жарақаттар мен апаттардан сақтану үшін арнайы ережелер мен нұсқаулықтар берілуі қажет. Мысалы, физикалық тәрбие сабақтарында оқушылар қауіпсіздік ережелерін білуі тиіс. Спорт алаңдары мен мектеп ауласында балалардың жарақат алуының алдын алу үшін ересектер үнемі бақылап отыруы керек. Мектеп ғимаратында түрлі төтенше жағдайларға дайын болу үшін, мысалы, өрт немесе табиғи апаттар сияқты жағдайларда, жаттығулар өткізілуі тиіс. Бұл оқушылардың төтенше жағдайларда дұрыс әрекет ету дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Қауіпсіздіктің тағы бір маңызды аспектісі — **киберқауіпсіздік**. Заманауи технологиялардың дамуы мен интернеттің кең таралуы оқушылар үшін жаңа қауіптерді тудырады. Интернетте теріс ықпалдар мен зиянды ақпараттар балалардың психологиясына теріс әсер етуі мүмкін. Сонымен қатар, **кибербуллинг** және интернеттегі қорқыту мәселелері де үлкен алаңдаушылық туғызып отыр. Киберқауіптерден қорғау үшін мұғалімдер мен ата-аналар балаларға интернетті қауіпсіз және сауатты пайдалануды үйрету қажет. Оқушыларға интернетте жеке деректерін бөлісу кезінде сақтық таныту, анонимділік қағидаттарын сақтау және виртуалды әлемде өз әрекеттерінің жауапкершілігін сезіну керек екені түсіндірілетін арнайы сабақтар өткізілуі тиіс. Сонымен қатар, оқушылар интернетті тек білім алу мақсатында пайдаланып, зиянды ақпараттар мен әлеуметтік желілерде тәуелділіктен аулақ болуға үйретілуі тиіс.

Қауіпсіздікті қамтамасыз ету тек мектепте ғана емес, үйде де жалғасуы тиіс. Ата-аналар балаларымен бірге мектепте, интернетте және қоғамдық орындарда қауіпсіздік ережелерін талқылап, өз балаларын қауіпсіздікке қатысты дағдыларға үйретуі қажет. Мектеп пен отбасы арасындағы тығыз байланыс балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маңызды.

Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету — бұл әрқайсысымыздың жауапкершілігіміз. Балалар мектепте білім алып қана қоймай, қауіпсіз әрі жайлы ортада өсіп, дамуы тиіс. Тек осындай жағдайда ғана олар өз әлеуетін толықтай жүзеге асырып, болашақта қоғамға пайда әкелетін тұлғаға айнала алады.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің рөлі оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуде ерекше маңызды. Олар тек білім беру ғана емес, балалардың денсаулығына, психоэмоционалдық жағдайына және әлеуметтік қатынастарына да жауап береді. Осы міндеттерді орындау үшін бастауыш сынып мұғалімдеріне арнайы дағдылар мен құзыреттер қажет.

Бастауыш сынып мұғалімінің міндеттері – балалардың физикалық және психологиялық жағдайын бақылау, әрі қажет болған жағдайда тиісті шаралар қолдану. Мысалы, егер балада стресстік жағдайлар немесе денсаулығына қатысты мәселелер туындаса, мұғалім оны байқап, психологпен немесе ата-аналармен байланысқа шығып, мәселелерді уақытында шешуге тырысуы тиіс. Мұғалімдер оқушылардың психоэмоционалдық жағдайын үнемі бақылап отыруы керек, себебі балалардың көңіл күйі мен сенімділігі олардың оқуына да әсер етеді. Егер мұғалім балада психологиялық қиындықтар байқаса, ол психологпен бірлесіп жұмыс жүргізіп, оқушының жағдайына көмек көрсетуі қажет.

Бастауыш сынып мұғалімдеріне тағы бір маңызды міндет — **ата-аналармен тұрақты байланыс орнату**. Ата-аналармен ынтымақтастық мектеп пен отбасының баланың әл-ауқаты мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысты бірлескен жұмысы болып табылады. Оқушының жағдайы тек мектепте ғана емес, үйде де бақылауда болуы тиіс. Мысалы, егер баланың әлеуметтік ортада немесе үйде проблемалары болса, мұғалім ата-аналармен сөйлесіп, осы мәселелерді бірге шешу жолдарын қарастыруы қажет. Бұл балалардың мектептегі, сондай-ақ күнделікті өмірдегі қауіпсіздігін арттыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, мұғалімдер **құндылықтарды, адамгершілік нормаларын және қиындықтарды шешу дағдыларын балаларға үйретуі керек**. Олар балаларға өз сезімдерін бақылауды, қиындықтарды жөнуді және бір-біріне қолдау көрсетуді үйретеді. Бастауыш сынып оқушылары әлі де өз эмоцияларымен күресуді және әлеуметтік қатынастарды дұрыс қалыптастыруды үйреніп жатыр,

сондықтан мұғалімдердің оларды тәрбиелеуде үлгі көрсетуі өте маңызды. Мұғалімдер балаларға моральдық таңдауларды жасау, өз іс-әрекеттерінің салдарын түсіну, қиын жағдайларда шешім қабылдау дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Мұғалімдер үшін бұл міндеттер тек педагогикалық жұмыстармен шектелмейді, сонымен қатар әлеуметтік жұмысқа да ұласады. Бастауыш сынып мұғалімі оқушылардың қауіпсіздігі мен әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін мектеп пен ата-аналармен тығыз жұмыс жасап, әрбір баланың психологиялық және физикалық жағдайын үнемі назарда ұстап отыруы қажет.

Қорытынды

Оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігі — білім беру жүйесінің маңызды аспектісі. Оқушылардың денсаулығы мен психоэмоционалдық жағдайын бақылау, олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету білім беру сапасын арттырып, баланың толыққанды дамуына ықпал етеді. Бастауыш сынып мұғалімдерінің осы мәселелер бойынша жоғары құзыреттілігі мен жауапкершілігі балалардың жақсы білім алуына жағдай жасайды. Сондықтан оқушылардың әл-ауқаты мен қауіпсіздігіне баса назар аударып, барлық тараптар — мұғалімдер, ата-аналар және мектеп әкімшілігі бірігіп жұмыс істеуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жұмабаев, Б. Ә. «Бастауыш сыныптарда балалардың психологиялық әл-ауқатын қалыптастыру». *Қазақ педагогикасы* журналы, 2020, № 2, 45-50 б.
2. Сәрсенбаев, Н. А., & Әлімбекова, Ш. Т. «Оқушылардың қауіпсіздігі мен денсаулығын қорғау шаралары». *Қазақстан білім беру мәселелері* журналы, 2018, № 5, 112-118 б.
3. Ахметов, К. К. «Жаңа технологиялар мен білім беру: сын-қатерлер мен мүмкіндіктер». *Мектеп және қоғам* журналы, 2021, № 8, 35-42 б.
4. Құдайбергенова, Р. Қ. «Бастауыш сынып оқушыларының білім алу кезінде кездесетін стресстік жағдайлары». *Білім беру мәселелері* журналы, 2019, № 7, 76-82 б.
5. Баймұханбетова, А. Т. «Мектептегі қауіпсіздік: теория және тәжірибе». *Қазіргі педагогика* журналы, 2022, № 4, 20-26 б.

ТАБИҒАТ РЕСУРСТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ҚОРҒАУ

Рәшова Мәнішүк Талғатқызы
Түркістан облысы, Жетісай ауданы, Жетісай қаласы
Жетісай ауданының мамандандырылған
“Дарын” мектеп-интернаты КММ
География пәні мұғалімі

Аннотация Бұл мақалада табиғат ресурстарының негізгі түрлері, олардың жіктелуі және қоғам өміріндегі маңызы қарастырылады. Сонымен қатар адам әрекетінің қоршаған ортаға тигізетін кері әсерлері мен экологиялық мәселелер талданады. Табиғат ресурстарын тиімді пайдалану және қорғаудың негізгі жолдары ұсынылып, экологиялық білім мен тәрбиенің рөлі айқындалады. Мақала география пәні мұғалімдеріне, оқушыларға және табиғатты қорғау мәселесіне қызығушылық танытатын оқырмандарға арналған.

Түйін сөздер: табиғат ресурстары, пайдалы қазбалар, қалпына келетін және қалпына келмейтін ресурстар, экология, қоршаған ортаны қорғау, тұрақты даму, табиғатты ұтымды пайдалану, экологиялық тәрбие.

Кіріспе

Табиғат ресурстары – адамзат қоғамының өмір сүруі мен дамуының негізгі тірегі. Адам баласы ерте заманнан бастап табиғат байлықтарын өз қажетіне жаратып келеді. Жер қойнауындағы пайдалы қазбалар, су көздері, орман-тоғайлар, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі – барлығы да табиғат ресурстарына жатады. Алайда ғылыми-техникалық прогрестің қарқынды дамуы, халық санының өсуі және өндірістің кеңеюі табиғат ресурстарына түсетін салмақты арттырып отыр. Соның салдарынан

көптеген ресурстар сарқылып, экологиялық мәселелер туындауда. Сондықтан табиғат ресурстарын тиімді пайдалану және оларды қорғау – қазіргі заманның ең өзекті мәселелерінің бірі.

Бұл мақалада табиғат ресурстарының түрлері, олардың маңызы, адам әрекетінің табиғатқа әсері және табиғат ресурстарын қорғау жолдары жан-жақты қарастырылады.

Табиғат ресурстарының түрлері

Табиғат ресурстары – адам қажеттілігін қанағаттандыру үшін пайдаланылатын табиғи орта компоненттері. География ғылымында табиғат ресурстары бірнеше белгілеріне қарай жіктеледі.

1. Қалпына келуіне қарай

Табиғат ресурстары қалпына келу ерекшеліктеріне байланысты әртүрлі топтарға жіктеледі және бұл жіктеу олардың табиғаттағы маңызы мен пайдалану деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Қалпына келмейтін ресурстар табиғатта өте ұзақ геологиялық уақыт аралығында түзілетін, қазіргі заман жағдайында қайта жаңармайтын табиғи байлықтар болып саналады. Мұндай ресурстарға мұнай, табиғи газ, көмір, темір, мыс, алюминий сияқты металл кендері жатады. Олар өнеркәсіп, энергетика, көлік және өндірістің басқа да салаларында кеңінен қолданылатындықтан, қазіргі таңда адамзат бұл ресурстарды қарқынды түрде пайдаланып отыр. Нәтижесінде пайдалы қазбалар қоры жыл санап азайып, болашақта олардың толық сарқылу қаупі туындауда. Ал қалпына келетін ресурстар табиғи заңдылықтарға сәйкес белгілі бір уақыт аралығында қайта жаңарып отырады. Бұл топқа орман ресурстары, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, өзен-көлдер мен жерасты сулары жатады. Дегенмен адам әрекетінің дұрыс ұйымдастырылмауы, орманды жаппай кесу, заңсыз аң аулау, су көздерін ластау сияқты факторлар олардың табиғи тепе-теңдігін бұзып, қалпына келу қабілетінің төмендеуіне әкеледі. Сонымен қатар табиғатта сарқылмайтын ресурстар да кездеседі, олар адам әрекетіне қарамастан үнемі бар болып отыратын табиғи құбылыстармен тығыз байланысты. Күн сәулесі, жел энергиясы, теңіз толқындары мен геотермалдық энергия сарқылмайтын ресурстар қатарына жатады. Бұл ресурстарды тиімді әрі кеңінен пайдалану қоршаған ортаға зиянды азайтып, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және қоғамның тұрақты дамуына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

2. Табиғи құрамына қарай

- **Минералдық ресурстар** (пайдалы қазбалар)
- **Су ресурстары**
- **Жер ресурстары**
- **Биологиялық ресурстар** (өсімдіктер мен жануарлар)
- **Климаттық ресурстар**

Қазақстан табиғат ресурстарына бай мемлекеттердің қатарына жатады. Ел аумағында мұнай, газ, көмір, уран, темір, мыс сияқты пайдалы қазбалардың мол қоры шоғырланған. Бұл ресурстар ел экономикасының дамуына, өнеркәсіп пен энергетика салаларының өркендеуіне үлкен үлес қосады. Сонымен қатар Қазақстан жер ресурстарына, кең байтақ жайылымдарға және әртүрлі климаттық аймақтарға ие, бұл ауыл шаруашылығын дамытуға қолайлы жағдай жасайды.

Табиғат ресурстарының маңызы

Табиғат ресурстары экономиканың барлық саласының дамуына тікелей әсер етеді және қоғамның тұрақты өмір сүруінің негізгі алғышарты болып табылады. Өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, энергетика және көлік салалары табиғат байлықтарын кеңінен пайдаланады, сондықтан оларсыз ел экономикасының дамуын елестету мүмкін емес. Сонымен қатар табиғат ресурстарының тек экономикалық рөлі ғана емес, экологиялық, әлеуметтік және мәдени мәні де зор. Табиғи экожүйелер адам өміріне қолайлы, қауіпсіз және теңдестірілген қоршаған ортаны қалыптастырып, климаттық тұрақтылықты сақтауға көмектеседі. Орман алқаптары мен жасыл желектер ауаны тазартып, топырақтың құнарлылығын сақтауға, су айналымын реттеуге ықпал етеді. Су ресурстары тіршіліктің негізгі көзі болып табылады, ал өсімдіктер мен жануарлар дүниесі биологиялық әртүрлілікті қамтамасыз етеді. Сонымен қатар табиғат адам денсаулығын нығайтып, рухани дамуына, демалысына және эстетикалық тәрбиесіне жағымды әсер етеді. Сондықтан табиғат ресурстарын тек экономикалық пайда көзі ретінде қарастыру жеткіліксіз, оларды болашақ ұрпаққа қалатын ортақ табиғи мұра ретінде ұқыпты, саналы және жауапкершілікпен пайдалану қажет. Адамзат табиғатқа деген қамқорлығын арттыра отырып, тұрақты даму мен экологиялық тепе-теңдікті қамтамасыз ете алады.

Адам әрекетінің табиғатқа әсері

Қазіргі таңда антропогендік факторлардың әсерінен табиғатта көптеген өзгерістер орын алуда. Олардың ішінде ең өзектілері:

- Ауа, су және топырақтың ластануы;
- Орман алқаптарының азаюы;
- Жануарлар мен өсімдіктер түрлерінің жойылуы;
- Шөлейттену және топырақ эрозиясы;
- Климаттың өзгеруі.

Мысалы: өндіріс орындары мен көлік құралдарынан бөлінетін зиянды газдар атмосфераның ластануына әкеліп, жаһандық жылыну процесін күшейтуде. Ал судың өндірістік қалдықтармен ластануы тірі ағзаларға үлкен қауіп төндіреді.

Табиғат ресурстарын қорғау жолдары

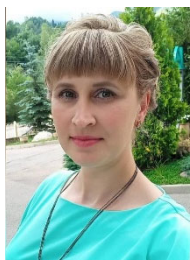
Табиғат ресурстарын қорғау – бұл тек мемлекеттің міндеті ғана емес, сонымен қатар қоғам мен әрбір жеке адамның жауапкершілігі болып табылады. Қоршаған ортаны қорғау шаралары кешенді түрде жүзеге асырылуы тиіс, өйткені табиғат байлықтарын ұтымды пайдалану мен сақтау болашақ ұрпақ үшін маңызды. Алдымен, ресурстарды үнемдеу және тиімді пайдалану аса қажет. Бұл үшін пайдалы қазбаларды артық пайдаланбай, олардың қорларын жоспарлы түрде пайдалану, қалдықсыз немесе аз қалдықты өндірістік технологияларды енгізу және энергияны үнемдеу шараларын қолдану маңызды. Сонымен қатар қалпына келетін энергия көздерін дамыту да экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз етуде негізгі рөл атқарады. Күн, жел, су сияқты табиғи энергия көздерін пайдалану қоршаған ортаға зиян келтірмей, ресурстарды ұзақ мерзімге сақтауға мүмкіндік береді. Қоршаған ортаны қорғау заңдарын сақтау – тағы бір маңызды қадам. Қазақстан Республикасында осы бағытта бірқатар заңдар мен бағдарламалар қабылданған, оларды орындау экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің кепілі болып табылады. Сонымен бірге қорықтар мен ұлттық парктер құру арқылы ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды қорғау биоалуантүрлілікті сақтауда шешуші рөл атқарады, өйткені бұл жерлерде өсімдіктер мен жануарлар табиғи жағдайда өмір сүріп, экологиялық тепе-теңдік сақталады. Ең бастысы, экологиялық мәдениет пен тәрбие жұмысын мектеп қабырғасынан бастап бастау қажет, өйткені жас ұрпақты табиғатты сүйуге, оны қорғауға үйрету – тұрақты даму мен қоршаған ортаны сақтау ісінің ең тиімді жолы болып табылады. Мұндай кешенді шаралар табиғат ресурстарын ұтымды пайдаланып, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және қоғамның тұрақты дамуына жол ашады.

Қорытындылай келе, табиғат ресурстары – адамзаттың баға жетпес байлығы. Оларды ұтымды пайдалану және қорғау – қазіргі және болашақ ұрпақтың алдындағы маңызды әрі жауапты міндет. Табиғатқа немқұрайлы қарау экологиялық апаттарға әкелсе, ал табиғатты аялау қоғамның тұрақты дамуына негіз болады. Сондықтан әрбір адам табиғатты қорғау ісіне өз үлесін қосып, қоршаған ортаға ұқыпты қарауы тиіс. **Экологиялық мәдениетті қалыптастыру, табиғатты қорғау заңдарын сақтау және жас ұрпақты табиғатты сүйуге тәрбиелеу – уақыт талабы.** Табиғат – біздің ортақ үйіміз, ал оны сақтау – баршамыздың азаматтық борышымыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әлиев С.Қ. «География. Табиғат ресурстары және оларды тиімді пайдалану». – Алматы: Мектеп, 2018.
2. Нұрпейісов К.Ж. «Экология және тұрақты даму негіздері». – Алматы: Білім, 2019.
3. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі. – Астана, 2021.
4. Бейсенова Ә.С., Шілдебаев Ж.Б. «Қоршаған ортаны қорғау және экология». – Алматы: Ғылым, 2017.
5. Қаратаев О.А. «Қазақстанның табиғат ресурстары». – Алматы: Қазақ университеті, 2016.
6. География. Жалпы білім беретін мектептің 8–9 сыныптарына арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2020.

СБОРНИК ФОРМАТИВНЫХ ЗАДАНИЙ ПО ГЕОМЕТРИИ ДЛЯ 7 КЛАССА С ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫМ ПОДХОДОМ

Горбенко Алена Сергеевна

Костанайская область Сарыкольский район село Крыловка

КГУ "Крыловская общеобразовательная школа отдела образования

Сарыкольского района" Управления образования акимата Костанайской области

Учитель математики, педагог-эксперт

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методические основы разработки и использования сборника формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом в условиях обновлённого содержания образования Республики Казахстан. Обосновывается актуальность формативного оценивания как инструмента повышения качества обучения и развития учебной самостоятельности учащихся. Особое внимание уделяется дифференциации заданий по уровням сложности, разработке критериев оценивания и дескрипторов, а также роли формативных заданий в обеспечении индивидуального подхода к обучению. Раскрываются педагогические возможности сборника как средства формирования логического мышления, математической речи и практических навыков учащихся. Статья ориентирована на учителей математики общеобразовательных школ и может быть использована в практической педагогической деятельности.

Ключевые слова: геометрия, формативное оценивание, дифференцированный подход, обновлённое содержание образования, критерии оценивания, дескрипторы, 7 класс, система образования Республики Казахстан.

Современная система образования Республики Казахстан находится в условиях постоянного обновления и совершенствования, направленного на повышение качества обучения, развитие функциональной грамотности учащихся и формирование ключевых компетенций, необходимых для успешной социализации в современном обществе. Одним из ключевых направлений обновлённого содержания образования является внедрение критериального оценивания, важной составляющей которого выступает формативное оценивание. В этих условиях особую актуальность приобретает разработка методических пособий, направленных на поддержку учителя в организации учебного процесса, обеспечении объективной оценки учебных достижений учащихся и реализации дифференцированного подхода в обучении.

Геометрия как раздел школьного курса математики в 7 классе играет важную роль в формировании пространственного мышления, логики, умения анализировать и доказывать, а также в развитии математической речи учащихся. Вместе с тем практика преподавания показывает, что усвоение геометрического материала вызывает у значительной части учащихся затруднения, связанные как с абстрактностью изучаемых понятий, так и с различиями в уровне подготовленности, темпе усвоения и индивидуальных особенностях обучающихся. В этой связи особую значимость приобретает использование формативных заданий, дифференцированных по уровням сложности и направленных на поэтапное формирование предметных умений и навыков.

Методическое пособие «Сборник формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом» разработано в соответствии с целями обучения курса геометрии 7 класса и ориентировано на реализацию формативного оценивания в образовательном процессе. Оно направлено на повышение качества усвоения учебного материала, учёт индивидуальных особенностей обучающихся и развитие их познавательной активности. В условиях обновлённого содержания образования роль учителя трансформируется от транслятора знаний к организатору учебной деятельности, наставнику и консультанту, а формативное оценивание становится инструментом поддержки обучения, а не контроля ради оценки. В этом контексте наличие готовых, структурированных формативных заданий с чёткими критериями и дескрипторами существенно облегчает работу педагога и повышает эффективность образовательного процесса.

Актуальность разработки и внедрения сборника формативных заданий по геометрии для 7 класса обусловлена несколькими факторами. Во-первых, обновлённые учебные программы ориентированы на достижение конкретных целей обучения, сформулированных в терминах ожидаемых результатов, что требует от учителя точного соотнесения заданий с целями обучения и критериями оценивания. Во-

вторых, разноуровневая подготовка учащихся в одном классе требует дифференциации заданий, позволяющей каждому ученику работать в зоне ближайшего развития и достигать успеха в обучении. В-третьих, формативное оценивание предполагает регулярную обратную связь, основанную на прозрачных и понятных критериях, что невозможно без специально разработанных заданий и дескрипторов.

Сборник формативных заданий по геометрии для 7 класса охватывает все основные темы курса, предусмотренные типовой учебной программой Республики Казахстан. К числу таких тем относятся начальные геометрические понятия, отрезок и его измерение, углы и их виды, смежные и вертикальные углы, параллельные прямые, признаки параллельности прямых, треугольники, их элементы и виды, признаки равенства треугольников, а также элементы геометрических построений. Каждая тема представлена системой заданий, направленных на формирование и проверку конкретных умений, предусмотренных целями обучения.

Особенностью данного пособия является дифференцированный подход к отбору и структуре заданий. Дифференциация реализуется через распределение заданий по уровням сложности, что позволяет учитывать индивидуальные особенности учащихся, их уровень подготовленности и темп усвоения материала. Как правило, выделяются задания базового уровня, направленные на воспроизведение и применение знаний в стандартных ситуациях; задания среднего уровня, требующие анализа, установления связей и применения знаний в изменённых условиях; и задания повышенного уровня, ориентированные на развитие логического мышления, умения рассуждать, доказывать и решать нестандартные задачи. Такая структура заданий соответствует принципам уровневого обучения, широко применяемого в системе образования Республики Казахстан.

Формативные задания в сборнике не ограничиваются только проверкой конечного результата, но ориентированы на процесс обучения. Они позволяют выявить затруднения учащихся на ранних этапах, скорректировать учебную деятельность и обеспечить своевременную поддержку. К каждому заданию разработаны критерии оценивания и дескрипторы, обеспечивающие прозрачность и объективность оценивания учебных достижений. Критерии оценивания формулируются в соответствии с целями обучения и отражают основные требования к выполнению задания, а дескрипторы конкретизируют ожидаемые действия учащихся и уровни их достижения. Это позволяет учащимся понимать, что от них требуется, и осознанно подходить к выполнению заданий, а учителю — давать конструктивную обратную связь.

Важным аспектом использования сборника является его роль в развитии учебной самостоятельности учащихся. Формативные задания, сопровождаемые чёткими критериями и дескрипторами, создают условия для самооценки и взаимооценки, что является одним из ключевых элементов формативного оценивания. Учащиеся учатся анализировать свою работу, выявлять ошибки, понимать пути их исправления и планировать дальнейшие шаги в обучении. Это способствует формированию навыков рефлексии и ответственности за собственное обучение, что соответствует целям обновлённого содержания образования.

Сборник формативных заданий также способствует развитию математической речи учащихся. Задания, требующие объяснения хода рассуждений, обоснования выводов и формулировки доказательств, помогают формировать умение ясно и логично излагать свои мысли, использовать математическую терминологию и символику. Это особенно важно при изучении геометрии, где доказательство является неотъемлемой частью учебного материала. Дифференцированный подход позволяет постепенно вводить элементы доказательства, начиная с простых объяснений и переходя к более сложным логическим рассуждениям.

Практическая направленность сборника проявляется в включении заданий, связанных с реальными жизненными ситуациями и межпредметными связями. Такие задания способствуют формированию функциональной грамотности учащихся, умения применять математические знания в практической деятельности. В условиях казахстанской системы образования, ориентированной на развитие конкурентоспособной личности, это приобретает особую значимость. Формативные задания, связанные с измерениями, построениями, анализом геометрических объектов в окружающем мире, делают процесс обучения более осмысленным и мотивирующим для учащихся.

Использование сборника формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом позволяет учителю гибко организовывать учебный процесс. Задания

могут применяться на различных этапах урока: при актуализации знаний, изучении нового материала, закреплении, рефлексии, а также в качестве домашней работы. Учитель может выбирать задания в зависимости от целей урока, уровня подготовленности класса и индивидуальных потребностей учащихся. Это делает пособие универсальным инструментом, адаптируемым к различным условиям обучения.

В условиях инклюзивного образования, которое активно развивается в Республике Казахстан, дифференцированные формативные задания приобретают особую значимость. Они позволяют учитывать образовательные потребности всех учащихся, включая детей с особыми образовательными потребностями, и создавать условия для их успешного обучения. Задания разного уровня сложности дают возможность каждому ученику продемонстрировать свои достижения и почувствовать успех, что положительно сказывается на мотивации и эмоциональном состоянии обучающихся.

Таким образом, сборник формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом является важным методическим инструментом, способствующим реализации целей обновлённого содержания образования Республики Казахстан. Он обеспечивает системный подход к формативному оцениванию, поддерживает индивидуализацию обучения, способствует развитию познавательной активности, логического мышления и математической речи учащихся. Использование данного пособия в образовательном процессе позволяет повысить качество усвоения учебного материала, обеспечить объективность оценивания и создать условия для успешного обучения каждого ученика.

В заключение следует отметить, что разработка и внедрение подобных методических пособий отвечает современным требованиям к качеству образования и профессиональной деятельности учителя. Сборник формативных заданий по геометрии для 7 класса с дифференцированным подходом не только облегчает работу педагога, но и способствует созданию образовательной среды, ориентированной на развитие личности учащегося, его учебной самостоятельности и ответственности за результаты обучения. Перспективы дальнейшего развития данного направления связаны с расширением банка заданий, интеграцией цифровых образовательных ресурсов и обменом педагогическим опытом, что позволит ещё более эффективно реализовывать принципы формативного оценивания и дифференцированного подхода в обучении геометрии.

Список использованной литературы

1. Министерство образования и науки Республики Казахстан. Типовая учебная программа по предмету «Математика (геометрия)» для 7 класса. – Астана, 2023.
2. Назарбаев Интеллектуальные школы. Методические рекомендации по формативному оцениванию в условиях обновлённого содержания образования. – Нур-Султан, 2022.
3. Смагулова Г.К. Критериальное оценивание учебных достижений учащихся в школе. – Алматы: Рауан, 2021.
4. Поляков В.А. Методика обучения геометрии в основной школе. – Москва: Просвещение, 2020.
5. Black P., Wiliam D. Assessment for Learning: Putting it into Practice. – London: Open University Press, 2018.

Джаканова Асемгуль Аубакировна

Астраханский район, село Жалтыр

КГУ "Общеобразовательная школа села Жалтыр" №3

Учитель начальных классов

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития устной и письменной речи обучающихся на уроках русского языка в условиях современной системы образования Республики Казахстан. Особое внимание уделяется роли русского языка как языка межнационального общения, требованиям обновлённого содержания образования, внедрению коммуникативного и функционального подходов, а также использованию эффективных методик и приёмов формирования речевой компетенции учащихся. Анализируются возможности интеграции традиционных и инновационных технологий обучения, критериального оценивания, дифференциации и межпредметных связей в процессе развития устной и письменной речи. Статья подчёркивает значимость целенаправленной и системной работы над речью как основы успешной социализации личности, её академической и коммуникативной мобильности в полиязычной образовательной среде Казахстана.

Ключевые слова: устная речь, письменная речь, русский язык, речевая компетенция, коммуникативный подход, обновлённое содержание образования, система образования Республики Казахстан.

Развитие устной и письменной речи учащихся является одной из ключевых задач обучения русскому языку в современной школе. В условиях глобализации, цифровизации и активного межкультурного взаимодействия владение речью становится не только показателем общей культуры личности, но и важнейшим инструментом успешной учебной, профессиональной и социальной деятельности. В системе образования Республики Казахстан русский язык занимает особое место, выступая языком межнационального общения и одним из значимых компонентов полиязычного образования. Это определяет повышенные требования к качеству речевой подготовки обучающихся, их способности свободно и грамотно выражать мысли как в устной, так и в письменной форме.

Современные нормативные документы, в том числе Государственные общеобязательные стандарты образования Республики Казахстан и концепция обновлённого содержания среднего образования, ориентируют учителя русского языка на формирование функциональной грамотности учащихся. В центре внимания оказывается не только усвоение языковых норм и правил, но и развитие умений использовать язык в различных коммуникативных ситуациях. В этой связи развитие устной и письменной речи рассматривается как системообразующий компонент обучения, пронизывающий все этапы и разделы школьного курса русского языка.

Устная речь является первичной формой речевой деятельности и играет ведущую роль в процессе общения, обучения и познания. Именно через устную речь учащиеся учатся формулировать свои мысли, аргументировать позицию, вступать в диалог и полилог, воспринимать и интерпретировать чужую точку зрения. На уроках русского языка развитие устной речи осуществляется через разнообразные виды деятельности: ответы на вопросы, пересказы, обсуждения, дискуссии, ролевые игры, устные сообщения и проекты. Особое значение приобретает создание речевых ситуаций, максимально приближённых к реальным условиям общения, что соответствует коммуникативному подходу, положенному в основу обновлённого содержания образования.

Письменная речь, в отличие от устной, требует более высокого уровня осознанности, логической организованности и языковой точности. Она связана с развитием мышления, умением анализировать, обобщать, структурировать информацию. Формирование письменной речи на уроках русского языка включает обучение различным видам письменных работ: от простых упражнений и диктантов до сочинений, изложений, эссе и творческих проектов. В условиях казахстанской школы особое внимание уделяется развитию академического письма, необходимого для успешного обучения на последующих уровнях образования.

Важной особенностью развития устной и письменной речи в казахстанском контексте является полиязычие. Многие учащиеся осваивают русский язык как второй или третий язык, что требует от учителя учёта языковой интерференции, опоры на родной язык обучающихся и использования

сопоставительного анализа. В то же время полиязычная среда создаёт благоприятные условия для развития метаязыкового сознания, расширения словарного запаса и формирования гибких коммуникативных умений. Эффективное развитие речи возможно при условии уважительного отношения к языковому опыту учащихся и создания психологически комфортной образовательной среды.

Одним из ключевых методологических оснований работы над речью является коммуникативно-деятельностный подход. Он предполагает обучение языку через деятельность, направленную на решение конкретных коммуникативных задач. На уроках русского языка это реализуется через работу с текстами различных стилей и жанров, моделирование речевых ситуаций, проектную и исследовательскую деятельность. Текст при этом выступает как основная единица обучения, а развитие речи осуществляется в тесной связи с формированием читательской грамотности и навыков смыслового чтения.

Не менее значимым является функциональный подход, ориентированный на формирование умений использовать языковые средства в зависимости от цели, адресата и ситуации общения. Учащиеся учатся различать устную и письменную формы речи, официально-деловой, научный, публицистический и разговорный стили, выбирать адекватные языковые средства. Такая работа способствует развитию языковой интуиции, коммуникативной гибкости и общей речевой культуры.

В условиях обновлённого содержания образования особую роль играет критериальное оценивание, которое позволяет объективно оценивать уровень развития устной и письменной речи учащихся. Чёткие критерии и дескрипторы делают требования к речевым работам прозрачными и понятными, способствуют формированию у обучающихся навыков самооценки и рефлексии. Оценивание устных ответов, диалогов, письменных текстов ориентируется не только на грамотность, но и на содержательность, логичность, уместность и выразительность речи.

Эффективное развитие речи невозможно без системной работы над словарным запасом учащихся. Обогащение лексики осуществляется через чтение художественных и публицистических текстов, работу с толковыми и двуязычными словарями, выполнение лексических упражнений, использование слов в собственных высказываниях. В казахстанской школе важно учитывать социокультурный контекст, включать в учебный материал тексты, отражающие реалии и ценности многонационального общества, что повышает мотивацию учащихся и способствует формированию гражданской идентичности.

Грамматический строй речи также является важным компонентом как устной, так и письменной речи. Однако в современной методике акцент смещается с формального заучивания правил на осмысленное использование грамматических конструкций в речи. Упражнения по грамматике должны быть коммуникативно направленными, связанными с созданием собственных высказываний, что позволяет учащимся видеть практическую ценность изучаемого материала.

Особое внимание в процессе развития речи уделяется работе над связной речью. Умение строить логически последовательные, структурированные тексты является показателем высокого уровня речевой компетенции. На уроках русского языка это реализуется через обучение планированию высказывания, выделению основной мысли, использованию средств логической связи. Работа над связной речью способствует развитию критического мышления и умения аргументировать свою позицию.

Современные образовательные технологии открывают дополнительные возможности для развития устной и письменной речи. Использование информационно-коммуникационных технологий, цифровых платформ, мультимедийных ресурсов позволяет разнообразить формы работы, повысить мотивацию учащихся, создать условия для индивидуализации обучения. Онлайн-дискуссии, блоги, электронные портфолио, презентации и видеопроекты становятся эффективными инструментами формирования речевых навыков, особенно в условиях дистанционного и смешанного обучения.

Неотъемлемой частью работы над речью является развитие культуры общения и речевого этикета. Учащиеся должны овладеть нормами вежливого, корректного общения, уметь слушать собеседника, задавать вопросы, выражать согласие или несогласие в корректной форме. В поликультурной среде Казахстана это приобретает особую значимость, так как способствует формированию толерантности и взаимного уважения.

Развитие устной и письменной речи требует от учителя высокого уровня профессиональной компетентности, методической гибкости и творческого подхода. Учитель выступает не только источником знаний, но и организатором речевой деятельности, модератором общения, наставником. Важно учитывать возрастные и индивидуальные особенности учащихся, уровень их языковой подготовки, интересы и потребности.

Таким образом, развитие устной и письменной речи на уроках русского языка в системе образования Республики Казахстан является многогранным и сложным процессом, требующим системного подхода и интеграции различных методических решений. Целенаправленная работа над речью способствует формированию функционально грамотной, коммуникативно компетентной личности, способной успешно адаптироваться в современном обществе. В условиях полиязычия и обновления содержания образования русский язык сохраняет свою важную роль, а развитие речевых умений становится ключевым условием качества образования и успешности обучающихся.

Список использованной литературы

1. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 2019.
2. Львов М. Р. Методика развития речи школьников. – М.: Академия, 2018.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2020.
4. Баранов М. Т., Ладыженская Т. А. Методика преподавания русского языка в школе. – М.: Просвещение, 2017.
5. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 2016.

РЕЗУЛЬТАТЫ ВНЕДРЕНИЯ КУРСА «МАТЕМАТИКА В ИГРАХ И ЗАДАЧКАХ» ВО 2 КЛАССЕ: РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ И МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ

Унру Светлана Николаевна

Костанайская область, Сарыкольский район, поселок Караоба

ОСШ имени Бекета Утетлеуова

Учитель начальных классов

Введение

В условиях обновления содержания образования особое внимание уделяется развитию у учащихся функциональной грамотности – способности применять полученные знания и умения в реальной жизни. Для младших школьников это прежде всего означает умение использовать базовые навыки (чтение, счёт, логические операции) при решении практических задач, критически мыслить и проявлять инициативу в обучении. Повышение функциональной грамотности невозможно без изменения подходов к обучению: дети должны учиться через активную деятельность, исследование и игру.

Одним из инструментов, направленных на достижение этих целей, стал вариативный курс «Математика в играх и задачах» для 2 класса. Данный курс, разработанный учителем начальных классов С.Н. Унру, был апробирован в 2024–2025 учебном году на базе двух школ Костанайской области (Республика Казахстан) – во 2-х классах КГУ «Крыловская общеобразовательная школа» и в 1-х классах КГУ «Урицкая ОШ №1» Сарыкольского района. В результате опытного внедрения курса получены данные о его эффективности в повышении уровня математической (как компонента функциональной) грамотности учащихся, их учебной мотивации и познавательной активности. Также зафиксирован положительный отклик педагогов на новую программу. В данной статье представлены результаты апробации курса и даны рекомендации по его дальнейшему применению в практике начальной школы.

Организация апробации курса

Апробация авторской программы «Математика в играх и задачах» проводилась в течение всего учебного года. В Крыловской школе курс был внедрён во внеурочной работе со второклассниками (параллель 2-х классов) в форме факультативных занятий по математике. Одновременно адаптированный вариант программы опробовался в Урицкой школе №1 с учащимися 1-х классов – это

показало преемственность подхода и его применимость даже для младших учеников. Занятия проходили один раз в неделю продолжительностью 40 минут, что соответствует рекомендуемому объёму нагрузки для подобного рода кружков и факультативов.

Перед началом экспериментального внедрения для учителей, участвующих в апробации, была проведена консультация по содержанию и методам курса. Педагоги ознакомились с методическими материалами, набором игр и заданий, цифровыми инструментами, предлагаемыми программой. В ходе апробации учителя регулярно обменивались опытом и наблюдениями, что позволило оперативно корректировать содержание занятий под потребности детей.

Контингент участников составляли дети с разным уровнем начальной математической подготовки. Это дало возможность проследить, насколько универсален курс: будет ли он интересен как сильным ученикам, так и тем, кто испытывает трудности в математике. Диагностика исходного уровня была проведена в начале года (путём небольшого тестирования и наблюдения за детьми в ходе игры), а в конце года осуществлён сравнительный анализ достигнутых результатов.

Стоит отметить, что административная поддержка сыграла важную роль: руководство школ утвердило проведение курса и отслеживало ход его реализации. Официально по итогам успешной апробации программа была внедрена в учебно-воспитательный процесс Крыловской школы с 3 ноября 2024 года для постоянного применения во внеурочных занятиях. Это означает, что курс получил статус регулярного кружка по математике, доступного всем желающим второклассникам.

Результаты и влияние на учащихся

По итогам года была зафиксирована явная положительная динамика в развитии у учащихся тех качеств, на которые нацелена программа. Анализ отзывов учителей и данные педагогических наблюдений показывают следующие результаты внедрения курса:

Рост математической грамотности и мыслительных навыков. Учителя отметили, что участие в курсе благотворно сказалось на математическом развитии детей. Уровень математической грамотности (способность понимать и решать задачи, оперировать числами, распознавать математические отношения) у второклассников значительно повысился. Дети стали лучше понимать смысл задач, грамотнее выбирать способы их решения. Наряду с этим отмечен рост общей мыслительной активности: ребята чаще проявляют смекалку, пытаются рассуждать, а не действовать наугад. Систематическое решение нетиповых, игровых задач расширило их кругозор и интеллектуальное развитие – некоторые учащиеся демонстрировали умения, выходящие за рамки программы традиционного урока. Важно, что дети научились переносить знания на новые ситуации: например, после выполнения практических задач из курса они с большим успехом справлялись с заданиями прикладного характера на обычных уроках. По словам педагогов, школьники стали чаще применять полученные знания в реальной жизни – будь то измерения и расчёты дома или математические головоломки в свободное время. Фактически, курс способствовал развитию у них той самой функциональной грамотности, которая позволяет использовать математику как инструмент решения жизненных задач.

Повышение мотивации и познавательной активности. Ещё одним существенным результатом стало заметное увеличение учебной мотивации детей. Игровой формат занятий сформировал у второклассников устойчивый интерес к математике. Многие ученики с нетерпением ждали каждого следующего занятия курса, проявляли инициативу при выполнении домашних игровых заданий (например, собирали статистику семейных расходов, решали загадки из дополнительных материалов). На самих занятиях дети стали более активными: смелее выдвигают гипотезы, предлагают ответы, сотрудничают друг с другом в командных играх. Уровень вовлечённости почти всех участников был очень высок – даже те ребята, которые раньше на уроках старались отмалчиваться, в игровой обстановке раскрылись и начали проявлять себя. Кроме того, познавательная активность выражалась в том, что ученики стали больше задавать вопросов по теме, интересоваться дополнительной информацией. Таким образом, курс повлиял не только на знания, но и на мотивационно-ценностное отношение детей к учению.

Улучшение качественных показателей обученности. Несмотря на то, что курс проходил во внеурочное время, его эффект отразился и на основных учебных показателях. Согласно анализу контрольных и проверочных работ по математике, качество выполнения письменных и устных работ у участников курса улучшилось. Дети стали допускать меньше ошибок в вычислениях, более

внимательно читать условия задач. Устные ответы на уроках стали полнее и логичнее, возросла доля учащихся, уверенно объясняющих ход своих рассуждений. Эти косвенные показатели свидетельствуют, что игровой курс помог закрепить базовые знания и умения, сделал детей более уверенными в своих силах. Интересно, что положительные изменения отмечены не только у сильных учеников, но и у тех, кто в начале года имел низкую успеваемость по математике. Последние значительно подтянулись, что говорит о компенсирующем эффекте факультативных занятий – они позволяют ликвидировать пробелы в знании через нетрадиционные формы работы.

Таким образом, эффективность внедрения курса «Математика в играх и задачах» выражается в комплексном положительном воздействии на учебные достижения и развитие личности младших школьников. Программа доказала свою результативность в разных условиях: и со второклассниками, и в адаптированном варианте с первоклассниками были получены схожие тенденции роста показателей. В обеих школах учителя начальных классов подтвердили, что применение авторской программы было целесообразным и дало ощутимые результаты.

Отзыв педагогов и обмен опытом

Важным аспектом апробации стала реакция педагогического сообщества на новый курс. После завершения экспериментального периода в школах были проведены методические совещания, где учителя поделились опытом реализации программы. Отзывы педагогов оказались крайне положительными. Учителя, работавшие по программе, отметили доступность и продуманность методических материалов, богатый набор игр и задач, соответствующих возрасту детей. Особенно подчёркивалось, что курс не требует специального оборудования (кроме базовых компьютерных средств для некоторых заданий) – большинство игр можно провести с раздаточным материалом, что делает программу практически осуществимой в любой школе.

На районном методическом объединении учителей начальных классов автор курса представила отчет о результатах и продемонстрировала некоторые занятия. Это вызвало большой интерес коллег. В частности, учителя отметили, что представленный курс является отличным инструментом для развития функциональной грамотности учащихся – задача, которая стоит сейчас перед всеми школами. Педагоги задавали вопросы о деталях проведения отдельных игр, делились идеями, как ещё можно расширить межпредметные связи в рамках курса (например, привлечь учителя искусства для проведения занятия по симметрии в рисунке). Таким образом, новый опыт стал предметом активного обмена опытом среди учителей.

Официальная оценка программы также была положительной. Рецензия на программу (подготовленная специалистом методической службы) отметила соответствие программы требованиям государственного стандарта, её инновационный характер и практико-ориентированность. В рецензии подчёркнуто, что курс способствует развитию ключевых компетенций учащихся и может быть рекомендован к применению в начальной школе. На основании результатов апробации материалы программы были рекомендованы районным методическим объединением для внедрения и в других школах региона. Такой вывод сделан на базе реальных достижений: учителя и администрация школ убедились, что курс работает и приносит пользу детям.

Важно, что администрация школ поддержала начинание: по итогам апробации курс официально внедрён в сетку внеурочной деятельности на постоянной основе. Это означает, что школа взяла на себя обязательство и дальше проводить занятия по данной программе, а также отслеживать её результаты в последующие годы.

Рекомендации по применению курса

Учитывая полученные результаты, можно дать следующие рекомендации педагогам и школам, планирующим внедрять подобные курсы в свою практику:

Включение курса во внеурочную деятельность. Оптимальным способом реализации программы «Математика в играх и задачах» является организация её в формате кружка или факультатива для 2-го класса. Рекомендуется проводить занятия регулярно (1 раз в неделю) продолжительностью 30–40 минут. Это не перегрузит учащихся и позволит систематично развивать их математические навыки.

Подготовка учителя. Перед началом занятий учителю важно ознакомиться со всеми играми и заданиями курса, опробовать цифровые инструменты (QR-коды, онлайн-викторины) и продумать материальное обеспечение (распечатать необходимый раздаточный материал, подготовить карточки,

настольные игры и пр.). Полезно пройти краткое обучение или обменяться опытом с коллегами, уже реализовавшими данный курс, чтобы учесть возможные нюансы.

Мотивация учащихся. С первых занятий важно создать у детей положительный настрой. Рекомендуется презентовать курс как «математическое приключение», где каждый сможет проявить себя. Можно ввести системы поощрений (наклейки, грамоты за активность, небольшие призы победителям викторин) – это повысит мотивацию и элемент соревнования.

Дифференциация заданий. При проведении игр следует учитывать разный уровень подготовленности учеников. Необходимо иметь наготове дополнительные более сложные задачи для быстрого выполнения сильными учащимися, а также облегчённые варианты или подсказки – для тех, кому требуется поддержка. Важно, чтобы ни один ребёнок не чувствовал себя отстранённым: каждый должен быть вовлечён в деятельность на своём уровне.

Связь с программным материалом. Хотя курс внеурочный, его эффективность выше, если поддерживать связь с темами, изучаемыми на уроках. Рекомендуется по возможности синхронизировать некоторые игровые задания с темами школьной программы по математике. Например, изучается тема «Масса и весы» – на кружке можно провести игру с взвешиванием и задачами на сравнение массы. Такая координация укрепит усвоение учебного материала.

Мониторинг результатов. Школам, внедряющим курс, стоит проводить мониторинг достижений детей: в начале и конце курса оценивать уровень математической грамотности, интерес к предмету. Это могут быть небольшие тесты или анкеты для учащихся и родителей. Анализ результатов поможет оценить эффективность курса в конкретной школе и при необходимости скорректировать его содержание.

Следуя этим рекомендациям, педагоги смогут успешно адаптировать и использовать курс «Математика в играх и задачах» в своих школах. Опыт апробации показал, что при грамотной организации такой курс приносит ощутимую пользу: дети не только лучше усваивают математический материал, но и получают удовольствие от самого процесса обучения, становятся более уверенными и любознательными.

Заключение

Внедрение курса «Математика в играх и задачах» во 2 классе продемонстрировало высокую эффективность в развитии ключевых учебных компетенций младших школьников. Полученные результаты – рост математической и функциональной грамотности, повышение мотивации и активности учащихся, улучшение качества знаний – свидетельствуют о том, что игровой и практико-ориентированный формат обучения полностью оправдывает себя в начальной школе.

Курс получил признание педагогов и администрации: его целесообразность подтверждена положительными отзывами учителей и включением программы в план работы школ на постоянной основе. Такой положительный опыт заслуживает распространения. Рекомендуется внедрять элементы программы в практику других образовательных организаций, адаптируя под свои условия. Материалы курса могут быть полезны всем учителям, стремящимся сделать уроки математики более увлекательными и продуктивными.

Развитие функциональной грамотности учащихся – стратегическая задача образования, и представленный курс показал один из путей её решения. Интеграция игры, технологий и межпредметных связей позволяет сформировать у детей не только прочные знания, но и умение творчески подходить к любой задаче. В перспективе планируется продолжать мониторинг результатов внедрённой программы, расширять банк задач и игр, а также делиться приобретённым опытом через методические объединения и публикации.

Таким образом, опыт внедрения курса «Математика в играх и задачах» свидетельствует о его эффективности и инновационности. Этот курс вносит значимый вклад в обновление методов обучения математике в начальной школе, повышает качество образования и закладывает фундамент для формирования у младших школьников компетенций XXI века.

ИНТЕЛЛЕКТ – КАРТА КАК ИНСТРУМЕНТ СИСТЕМНОГО МЫШЛЕНИЯ И ВИЗУАЛИЗАЦИИ СВЯЗЕЙ

Рангно Анастасия Николаевна

Аршалынский район, поселок Аршалы

ГККП "Агротехнический колледж поселка Аршалы"

Мастер производственного обучения

Цель: Понять ценность и назначение карт. Изучить правила построения (центральный образ, ветви, ключевые слова).

Почему мы забываем 70% информации? Мы живем в эпоху информационного перезагруда, но наш мозг не приспособлен к линейным спискам и сплошному тексту. Мы пытаемся объять необъятное, теряя из виду главное — **взаимосвязи**. Именно здесь на помощь приходит майндмэппинг (создание интеллект-карт) — метод, который превращает хаос мыслей в стройную визуальную систему. Причина проста, наш мозг работает по ассоциативному и радиантному принципу, а не по линейному.

Интеллект-карта (Mind Map) – это графический способ представления идей, концепций и задач в виде древовидной схемы, расходящейся от центрального образа. В отличие от стандартного конспекта, интеллект-карта задействует оба полушария мозга:

Левое: отвечает за логику, слова и последовательность.

Правое: за образы, цвет, ритм и пространственное восприятие.

Как эффективно использовать карты: пошаговый алгоритм

Чтобы карта не превратилась в «запутанный клубок», придерживайтесь следующих правил:

Центральная идея: В центре — главный фокус (название проекта, проблема или цель). Используйте яркий образ или жирный шрифт.

Основные ветви: Это «главы» вашей системы. Например: «Ресурсы», «Риски», «Команда», «Сроки».

Ключевые слова: Не пишите предложения. Одно слово на ветке стимулирует больше ассоциаций и оставляет пространство для маневра.

Цветовое кодирование: Выделяйте разные смысловые блоки разными цветами. Мозг считывает цвет мгновенно, еще до прочтения текста.

Визуальные якоря: Добавляйте иконки и символы (восклицательные знаки, стрелки, значки валют). Это улучшает запоминаемость на 60%.

*Создание визуальной карты (интеллект-карты) на примере моего плана урока с использованием программы *app.NarKin .ai* , где благодаря ИИ я задаю конкретную тему и мне выходит сама лекция, а я уже выбираю какую таблицу я буду применять для более лучшего обзора.*

План учебного занятия

Тема занятия: Технология приготовления песочного теста

Наименование модуля /дисциплины: ПМ 03 «Приготовление отделочных полуфабрикатов и оформление готовых изделий»

Подготовил педагог: Рангно Анастасия Николаевна " _9_ " __09____2025_ год

1. Общие сведения

Курс, группа 3, 03-ОП-23

Тип занятия: Урок новых знаний

2. Цели: Изучить особенности ингредиентов, физико-химические процессы при замесе и пошаговый алгоритм приготовления качественного песочного полуфабриката.

Задачи: Ознакомить с основными ингредиентами и их влияние на структуру теста. Изучить этапы замеса, правила охлаждения и температурный режим выпечки. Научить определять причины возможного брака.

3. Ожидаемые результаты: Правильно подготавливать ингредиенты, последовательность замеса теста, определять готовность изделия по золотистому цвету.

4. Необходимые ресурсы: План урока, презентация, проектор.

5. Ход занятия

В этой лекции мы подробно рассмотрим технологию приготовления песочного теста, начиная от основных ингредиентов и их роли, заканчивая секретами успешного замеса и выпечки. Мы обсудим

различные рецептуры, распространенные ошибки и способы их избежать, а также дадим практические советы для достижения идеальной текстуры и вкуса песочного теста.

1. Основы песочного теста

Песочное тесто, известное своей рассыпчатой, нежной текстурой, является основой для множество десертов: печенья, тортов, пирогов и корзиночек. Его характерная структура достигается за счет высокого содержания жира, который препятствует образованию клейковины.

2. Ингредиенты и их роль

Мука: *Используется мука с низким содержанием клейковины (слабая мука). Высокое содержание белка сделает тесто «затянутым» и жестким.*

Жир (сливочное масло или маргарин): *Обволакивает частицы муки, препятствуя соединению белков и образованию клейковины. Именно жир обеспечивает рассыпчатость и нежность. Важно что бы масло было холодным, так как это замедляет образование клейковины.*

Сахар: *Придает вкус и хрупкость. Избыток сахара делает тесто твердым, недостаток — безвкусным.*

Яйца (или меланж): *Связующий компонент. Желтки добавляют нежности, белки — прочности*

Жидкость: Холодная вода или молоко добавляются в небольших количествах для связывания теста.

Разрыхлитель (опционально): Небольшое количество разрыхлителя может добавить тесту легкости, но его избыток может привести к деформации при выпечке.

Ароматизаторы: Ванильный экстракт, цедра лимона, специи (корица, мускатный орех) используются для придания тесту аромата и вкуса.

3. Замес теста

Существует несколько способов замеса песочного теста:

Метод «Сабляж» (Растирание в крошку): Муку смешайте с сахаром и разрыхлителем (если используется). Добавьте нарезанное кубиками холодное масло. Разотрите масло с мукой в крошку кончиками пальцев. Важно работать быстро, чтобы масло не растаяло. Добавьте яйца и жидкость (если используется). Быстро замесите тесто до образования однородной массы. Не переусердствуйте, чтобы не развить клейковину.

Классический метод: Взбейте масло с сахаром до кремообразного состояния. Добавьте яйца и взбейте до однородности. Постепенно добавляйте муку, перемешивая на низкой скорости. Замесите тесто до образования однородной массы.

4. Охлаждение теста

После замеса тесто необходимо охладить в холодильнике в течении 30 минут – 2 часов. Охлаждение позволяет маслу затвердеть, что предотвращает усадку теста при выпечке и способствует образованию рассыпчатой структуры.

5. Раскатка и формовка

- Раскатайте тесто на присыпанной мукой поверхности до нужной толщины
- Используйте формочки для печенья или выложите тесто в форму для торта
- Исколите тесто вилкой, чтобы предотвратить вздутие при выпечке

6. Температура и время выпечки

- Выпекайте песочное тесто в предварительно разогретой духовке при температуре 180-200 °C

- Время выпечки зависит от толщины теста и размера изделия. Примерно 10-20 минут для печенья и 20-30 минут для тортов и пирогов.

- Тесто должно приобрести золотистый цвет.

Ошибки и способы их избежать

1. Жесткое тесто: Использование слишком большого количества муки или переизбыток клейковины.

Используйте муку с низким содержанием клейковины и не переусердствуйте с замесом.

2. Усадка теста при выпечке: Недостаточно охлажденное тесто или слишком высокая температура выпечки.

Охладите тесто перед выпечкой и выпекайте при умеренной температуре.

3. Вздутие теста при выпечке: Недостаточное количества проколов вилкой или отсутствие груза при выпечке тортов и пирогов.

Наколите вилкой тесто и используйте груз.

4. Сухое тесто: Использование слишком малого количества жира или жидкости.

Соблюдайте пропорции ингредиентов.

Заключение

Песочное тесто - это универсальная основа для множества десертов. Следуя простым правилам и советам, вы можете приготовить идеальное песочное тесто с рассыпчатой, нежной текстурой. Экспериментируйте с различными добавками, чтобы создать свой собственный уникальный шедевр. Например: шоколадное песочное тесто-добавьте какао-порошок, Ореховое песочное тесто- добавьте орехи, лимонное песочное тесто – добавьте лимон, сырное песочное тесто- добавьте сыр и т.д.